

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนศิลปะศึกษาโดยการใช้กิจกรรมเขียนภาพระบายสีจากจากใบงานสร้างสรรค์ และการเรียนตามวิธีปกติ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดและทฤษฎีจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเสนอตามลำดับ ดังนี้

ศิลปะ

ความหมายของศิลปะ

ศิลปะศึกษา

1. ความหมายของศิลปะศึกษา
2. คุณค่าของศิลปะศึกษา
3. ความสำคัญของศิลปะศึกษา
4. ทฤษฎีการสอนศิลปะศึกษา
5. หลักการสอนศิลปะศึกษา
6. ความหมายของการเขียนภาพระบายสี
7. ความสำคัญของการเขียนภาพระบายสี

ความคิดสร้างสรรค์

1. พัฒนาการของความคิดสร้างสรรค์
2. ความหมายของความคิดสร้างสรรค์
3. ทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์

ใบงานสร้างสรรค์

1. ความหมายของใบงานสร้างสรรค์
2. ลักษณะของใบงานสร้างสรรค์
3. ประโยชน์ของใบงานสร้างสรรค์
4. งานวิจัยเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์และใบงาน

ศิลปะ

ความหมายของศิลปะ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้นิยามไว้ว่า ศิลปะคือ ฝีมือการช่างการแสดงออกมาให้ปรากฏขึ้น ได้อย่างงดงาม และเกิดอารมณ์สะเทือนใจ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2525:759)

ศิลปะคือ งานอันเป็นความพากเพียรของมนุษย์ซึ่งต้องใช้ความพยายามด้วยมือและด้วยความคิด (พระยาอนุมานราชชน , 2515: 21)

นิรมล ศิรณสาร สวัสดิบุตร (2525 : 1-2) กล่าวว่า ศิลปะคือ สิ่งใหม่ที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยใช้แนวคิดที่มีอยู่แล้วประกอบกับเหตุผล และความคิดริเริ่ม และสร้างขึ้น โดยมุ่งแสดงให้เห็นความงาม น่าชม หรือน่าพอใจ

วิโรจน์ ซาทอง และทำนอง จันทิมา (2517: 1) ได้รวบรวมความหมายของคำว่าศิลปะไว้ดังนี้

ศิลปะคือ สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ทำให้เกิดอารมณ์ซาบซึ้ง สะเทือนใจ

ศิลปะคือ การแสดงออกของมนุษย์

ศิลปะคือ การสร้างสรรค์ทางด้านความงาม

ศิลปะคือ การเลียนแบบจากธรรมชาติ

ศิลปะคือ สื่อติดต่อหรือภาษาชนิดหนึ่ง

ศิลปะคือ อาหารของจิตใจ และพุทธิปัญญาของมนุษย์

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2515:1) ได้รวบรวมความหมายของคำว่า ศิลปะไว้ดังนี้

ศิลปะหมายถึง งานอันเป็นความพากเพียรของมนุษย์ ซึ่งต้องใช้ความพยายามด้วยมือ และความคิด

ศิลปะเป็น สิ่งงดงาม เป็นสิ่งที่ทำให้จิตใจเราสบายและเป็นสิ่งที่ทั่วโลกนิยม

ศิลปะเป็น สิ่งสะท้อนชีวิตสังคม และสิ่งแวดล้อมของมนุษย์เรา

ศิลปะคือ ฝีมือทางการช่าง และการแสดงออกมาให้ปรากฏขึ้น ได้อย่างงดงาม น่าพิงชม และเกิดอารมณ์สะเทือนใจ

ศิลปะคือ ศิลปะ โดยคุณค่าในตัวของมันเอง

ชวลิต ดาบแก้ว และสุดาวดี เหมทานนท์(2525 : 20-25) กล่าวว่า ศิลปะ เป็นที่สิ่งมนุษย์สร้างขึ้นด้วยความพากเพียร แสดงออกทางอารมณ์ และความรู้สึกสะเทือนใจทางด้านต่างๆ ทั้งผู้สร้างและผู้พบเห็น และงานที่สร้างขึ้นนั้นสนองความต้องการของตนและสังคม

สรุปได้ว่า ศิลปะ คืองานที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อมุ่งในด้านความงาม เป็นประการสำคัญ โดยอาศัยการดัดแปลงจากธรรมชาติที่มีอยู่ เป็นงานที่มนุษย์สร้างขึ้นด้วยความพากเพียร แสดงออกทางอารมณ์อย่างอิสระเสรี และงานที่สร้างขึ้นนั้นสนองความต้องการ ทั้งของตนเองและสังคมด้วย

ศิลปศึกษา

ความหมายของศิลปศึกษา

“ศิลปศึกษา” เป็นวิชาที่สำคัญอย่างยิ่งวิชาหนึ่งที่สำหรับเด็กในระดับประถมศึกษา เพราะศิลปศึกษาไม่ใช่วิชาเฉพาะ แต่เป็นวิชาซึ่งเป็นพื้นฐาน ในการเรียนวิชาอื่นๆ และช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนภายในชั้นให้บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ ศิลปศึกษาจะช่วยให้เด็กทุกคนมีโอกาสพัฒนาความสามารถส่วนบุคคลได้อย่างเต็มที่ และช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมดำเนินชีวิตอยู่อย่างมีความสุขในสังคม (Ragan, 1966:432)

เลิศ อานันท์นะ (2523 : 216) กล่าวว่า ศิลปศึกษา (Art Education) หมายถึงวิชาที่จัดการเรียนการสอนขึ้นภายในโรงเรียนและสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมให้เด็กทุกเพศทุกวัยและทุกระดับมีความสามารถ ได้มีโอกาสแสดงออกอย่างอิสระเสรี (Free Expression) ทางความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ความคิดจินตนาการ (Imagination) ตามความสนใจและความถนัดทางธรรมชาติของเด็กแต่ละคน กิจกรรมศิลปะประกอบด้วย การเขียนภาพระบายสี การปั้น การแกะสลัก คนตรี และฟ้อนรำ เป็นต้น

นิรมล ติรณสาร สวัสดิคุบุตร (2525: 2) ได้ให้ความหมายของคำว่า ศิลปศึกษาไว้ว่า ศิลปศึกษา หมายถึง การศึกษาเรื่องของการสร้างสิ่งใหม่ที่สวยงาม โดยต้องใช้ประสบการณ์รับรู้ เหตุผล อารมณ์ และความคิดริเริ่มเป็นเครื่องช่วยในการสร้าง

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2529:87) กล่าวว่า ศิลปศึกษา หมายถึง สิ่งต่อไปนี้คือ

1. การให้การศึกษาศิลปะกับเด็ก
2. การจัดประสบการณ์การเรียนการสอนให้เหมาะกับวุฒิภาวะของนักเรียน
3. มีความรู้และความคิดที่ดีต่อศิลปะ

จึงพอสรุปได้ว่า ศิลปศึกษา หมายถึง การให้การศึกษาด้านศิลปะกับเด็ก โดยจัดประสบการณ์การเรียนการสอนให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะของนักเรียน ส่งเสริมให้เด็กมีโอกาสแสดงออกอย่างอิสระเสรีทางความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ตามความสนใจ และความถนัดของแต่ละคนเพื่อให้ความรู้ และความคิดที่ดีต่อวิชาศิลปะ วิชาศิลปศึกษาเป็นวิชาที่สำคัญยิ่งวิชาหนึ่งสำหรับเด็กในชั้นประถมศึกษา เพราะการจัดการศึกษา คือ การพัฒนามนุษย์ จะต้องกระทำให้เป็นกระบวนการที่ถูก

ต้องและต่อเนื่องอย่างเป็นระบบเช่น ทางด้านจิตวิทยา นักจิตวิทยา ได้แบ่งสมองมนุษย์ เป็น 2 ซีก คือสมองซีกซ้ายหากได้รับการพัฒนาจะมีความสามารถในการเรียนรู้ทางภาษา การคิดคำนวณ วิทยาศาสตร์ เป็นนักเขียน นักพูด นักวิจัย เป็นต้น ส่วนสมองซีกขวาถ้าได้รับการฝึกฝนและพัฒนา จะเชี่ยวชาญในด้านการสังเคราะห์ จะมีความถนัดทางด้านศิลปะ ดนตรี และการบริหารการจัดการ ศึกษาของเราในอดีตที่ผ่านมาส่วนมากจะมุ่งเน้น การพัฒนาสมองทางด้านซ้ายจนทำให้คนส่วนใหญ่เข้าใจผิดว่าคนฉลาดคือ คนที่มีความสามารถทางภาษาและตัวเลขเท่านั้น แต่ปัจจุบันการจัดการศึกษา ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาคนทั้งคน โดยพัฒนาสมองทั้ง 2 ซีก เท่าๆกัน วิชาศิลปะศึกษาจึงมีความสำคัญ เพราะจะช่วยให้สิ่งที่ซ่อนเร้นอยู่ในตัวของเด็ก ได้พัฒนาต่อไป จนถึงขีดสุดของแต่ละคน ให้ปรากฏออกมาและสามารถสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม

ศิลปะศึกษาเป็นวิชาที่จำเป็นที่จะต้องจัดไว้ในหลักสูตรคั้งที่กล่าวมาแล้ว ทั้งนี้เพราะเป็นวิชาที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่สำคัญ ๆ หลายประการ และการเรียนรู้นั้นจะช่วยพัฒนาให้นักเรียนเติบโตขึ้นเป็นผู้ที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ได้อย่างเป็นสุขและเจริญก้าวหน้า

คุณค่าของศิลปะศึกษา

คุณค่าคือ ลักษณะที่พึงพอใจ พึงปรารถนา และพึงประสงค์ สิ่งที่ตอบสนองความปรารถนาได้ เป็นสิ่งที่มีคุณค่า ดังนั้นคุณค่าจึงที่ช่วยเหลือให้ความปรารถนาของมนุษย์เต็มบริบูรณ์ นอกจากนั้นคุณค่ายังมีส่วนช่วยเหลือในการพัฒนาชีวิต และนำบุคคลให้เข้าถึงการรู้จักตัวเองและพัฒนาตนเอง (ชัยวัฒน์ อัดพัฒน์ , 2527 : 165) มนุษย์เห็นคุณค่าของศิลปกรรมก็เพราะศิลปกรรมที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นมานั้น สามารถตอบสนองความปรารถนาของมนุษย์ อำนาจประโยชน์แก่ มนุษย์ด้านอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด จิตใจ ส่งเสริมยกระดับคุณธรรมของมนุษย์ให้สูงขึ้น สิ่งที่มีคุณค่าต่อมนุษย์ย่อมต้องมีความผูกพันกับมนุษย์อย่างแยกไม่ออก (อานาจ เย็นสบาย, 2520 : 35) ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ศิลปะเป็นสิ่งที่มีความค่า และจำเป็นต่อชีวิตประจำวันของมนุษย์ (ประสาร มาตากุล ณ อยุธยา, 2523 : 36) และนักการศึกษาต่างตระหนักถึงคุณค่าของศิลปะศึกษา ที่สามารถตอบสนองความปรารถนาของผู้เรียน เพราะศิลปะศึกษาส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการ มีนิสัยรัก ธรรมชาติ รู้คุณค่าของความคิดสร้างสรรค์และความสามารถ มีรสนิยมที่ดี รู้จักพัฒนาความเป็นอยู่ของตนเอง และสังคมให้ดีขึ้น

นักการศึกษาทางศิลปะศึกษา นักจิตวิทยา ครู อาจารย์ทางศิลปะศึกษา ได้กล่าว ถึงคุณค่าของศิลปะศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ เช่น ศิลปะศึกษามีคุณค่าในด้านส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาพฤติกรรมและแก้ปัญหาคือปัญหาของผู้เรียนศิลปะศึกษาจึงมีคุณค่าในด้านการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน

ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา (2523 : 37) ได้กล่าวไว้ว่าศิลปะศึกษามีความสำคัญต่อผู้เรียนในแง่ของการส่งเสริมพัฒนาการคือ การส่งเสริมความเจริญงอกงามของเด็กทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม และอารมณ์

1. ทางด้านร่างกาย กิจกรรมทางศิลปะจะช่วยสนองความต้องการตามธรรมชาติของผู้เรียนที่ชอบเคลื่อนไหว ได้ฝึกหัดการใช้กล้ามเนื้อและสายตา อวัยวะต่างๆ ทำงานประสานกันอย่างคล่องแคล่วว่องไว พร้อมทั้งได้รับความสนุกสนานด้วย

2. ทางด้านสติปัญญา กิจกรรมทางศิลปะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้เรียน เรียนด้วยการกระทำ มีประสบการณ์ตรงด้วยตัวเอง ในการสำรวจ ค้นคว้า ทดลองสร้างสรรค์ แก้ปัญหาเกี่ยวกับงานและวัสดุนานาชนิด ซึ่งแตกต่างจากการเรียนทางด้านอื่น ๆ ผู้เรียนจะมีชีวิตจิตใจ เพราะเด็กได้มีโอกาสฝึกหัดและค้นคว้าตามความสนใจ ความสามารถ และความถนัดของตัวเองด้วย

3. ทางด้านสังคม ศิลปะเป็นสื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสมากขึ้นในการทำงานร่วมกับผู้อื่นทั้งในบ้าน ในโรงเรียนและชุมชน มีทัศนคติที่ดีต่อการมีชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยเป็นโอกาสให้เด็กได้ตอบสนองความต้องการที่จะได้มีผู้อื่นยอมรับเห็นความสำคัญ และเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะด้วยการทำกิจกรรมด้านศิลปะร่วมกัน

4. ทางด้านอารมณ์ นับเป็นพัฒนาการด้านสำคัญที่ควรได้รับความสนใจเป็นพิเศษจากการส่งเสริมทางด้านศิลปะ เพราะศิลปะช่วยตอบสนองความต้องการที่จะแสดงออกและสร้างสรรค์ เมื่อเด็กเกิดความสำเร็จก็จะมีคามพึงพอใจ มีอารมณ์แจ่มใส เบิกบาน การแสดงออกอย่างเสรี มีความมั่นใจในตนเอง ซึ่งเป็นพื้นฐานของความกล้าที่จะเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ รู้จักทางแก้ปัญหาพึ่งตนเอง คุณลักษณะเหล่านี้เป็นสิ่งที่พึงปรารถนาของสังคมปัจจุบัน

วิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ (1975 : 31) ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญและมีชื่อเสียงใน วงการศิลปะศึกษาของสหรัฐอเมริกา ได้กล่าวถึงคุณค่าของศิลปะศึกษาว่าการที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติงานทางศิลปะศึกษา จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาในด้านสุนทรีย์ภาพการรับรู้ สติปัญญา สังคม อารมณ์ การสร้างสรรค์ เทคนิคการทำงาน

ศิลปะศึกษามีคุณค่าในด้านการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี 2527 (อ่างในวิชัย วงษ์ใหญ่ , 2528 : 18) ได้พระราชทานความเห็นว่ วิชาศิลปะศึกษามีคุณค่าในการให้ผู้เรียนได้ถ่ายทอดจินตนาการของตนออกมา เป็นการฝึกทักษะให้สัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ และเป็นการวางรากฐานนิสัยของผู้เรียนให้เป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์

นอกจากนั้นมันักการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญทางศิลปะศึกษาให้ความคิดเห็นต่อคุณค่าของศิลปะศึกษาในด้านนี้ ดังนี้คือ

ตุลทัศน์ เทียนสุวรรณ (2528 : 102) กล่าวว่า การมุ่งส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เริ่มต้นจากวิชาศิลปะศึกษา จะมีผลให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในตนเอง และความเชื่อมั่นดังกล่าวจะพัฒนายิ่งขึ้น หากเขาได้รับการสนับสนุนในวิชาอื่น ๆ ด้วย ทั้งที่โรงเรียน ที่บ้าน และสังคม

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2537 : 7) ระบุว่า ศิลปะศึกษาเป็นวิชาที่เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ให้แก่ผู้เรียนได้ และความคิดสร้างสรรค์นี้เป็นสิ่งที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้ การแสวงหา การค้นคว้า ทดลอง ความมีเสรีภาพ มีการยืดหยุ่นและการเข้าใจปัญหา สิ่งเหล่านี้จะเป็นรากฐานที่จะนำไปสู่การเข้าใจในตนเอง ความมีใจกว้าง และการเข้าใจตนเองส่งเสริมมิให้คนเกิดความเย่อหยิ่งและหลงตนเอง ทั้งนี้กระบวนการทางความคิดริเริ่มสร้างสรรค์นั้นจะต้องได้รับการฝึกฝนที่ถูกต้อง จึงจะพัฒนาไปได้อย่างเต็มที่และรวดเร็ว

รูสซอเฟย์ และสวอร์ทซ์ (1969 : 5) กล่าวว่าวิชาศิลปะศึกษา เป็นวิชาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนแต่ละคนโดยตรง และกิจกรรมทางศิลปะศึกษาช่วยให้ผู้เรียนกล้าแสดงออกซึ่งความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนแต่ละคนโดยตรง และกิจกรรมทางศิลปะศึกษาช่วยให้ผู้เรียนกล้าแสดงออกซึ่งความคิดสร้างสรรค์ของตนเองดั่งนั้น ศิลปะศึกษาจึงเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่ส่งเสริมการแสดงออกของความคิดสร้างสรรค์

รีด (1958 : 11) ได้กล่าวไว้ว่า ศิลปะศึกษาที่จะเสริมให้เด็กเจริญเติบโตขึ้นนั้น เด็กต้องมีความสามารถและความพร้อมในการแสดงความคิดสร้างสรรค์และอารมณ์อย่างอิสระ

ศิลปะศึกษามีคุณค่าในด้านการพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียน

ได้มีผู้เชี่ยวชาญทางศิลปะศึกษา ได้กล่าวถึงคุณค่าของศิลปะศึกษาในด้านนี้ ดังนี้

สงวน รอดบุญ (2515 : 19) กล่าวว่า ศิลปะศึกษามีคุณค่าดังนี้ คือ

1. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อมั่น และการให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการแสดงออกของความคิดสร้างสรรค์ ช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางบุคลิกภาพ
2. เสริมสร้างให้มีความรู้สึกต่อความงาม (AESTHETIC SENSE) ผู้เรียนเกิดความรู้สึกนับว่าความงามในธรรมชาติและในสิ่งแวดล้อม ช่วยทำให้ผู้เรียนมีจิตใจละเอียดอ่อน และระสนิยมที่ดีขึ้น
3. ปลูกฝังให้มีความซาบซึ้งในศิลปะ (ART APPRECIATION) ผู้เรียนรู้คุณค่าในงานศิลปะที่ตนสร้างขึ้น และในผลงานของผู้อื่น ทำให้ผู้เรียนเกิดความรักและห่วงใยในศิลปวัฒนธรรมประจำชาติ
4. ผู้เรียนสามารถนำศิลปะมาใช้ในชีวิตประจำวัน
5. ผลงานศิลปะของผู้เรียนที่แสดงออกอย่างเสรี เป็นการบันทึกที่สามารถวัดความเจริญในด้านจิตใจได้

วีรัตน์ พิชญไพบูลย์ (2516 : 17) กล่าวถึงคุณค่าของศิลปศึกษาว่าเป็นวิชาที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนให้มีคุณค่าต่อสังคม และพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียนดังนี้

1. ศิลปศึกษามีคุณค่าส่งเสริมประสบการณ์ในการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน กิจกรรมศิลปศึกษาส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แก้ปัญหาเกี่ยวกับการทำงานเพื่อสามารถเตรียมตัวอยู่ในสังคมปัจจุบันอย่างมีความสุข และสามารถอยู่ร่วมและทำงานกับผู้อื่นได้
2. ศิลปศึกษามีคุณค่าส่งเสริมความงดงาม ความเป็นระเบียบของบ้านเมืองและสิ่งแวดล้อม เพราะศิลปศึกษามีส่วนส่งเสริมให้เด็กเจริญเติบโตทางสุนทรียภาพและการรับรู้ เด็กที่มีความเจริญเติบโตทางด้านนี้ จะได้รับการปลูกฝังนิสัยที่เป็นระเบียบในการทำงาน รักความสวยงาม ช่วยรักษาปรับปรุงบ้านเมืองและสิ่งแวดล้อมให้สวยงามเป็นระเบียบดีขึ้นอยู่เสมอ
3. ศิลปศึกษามีคุณค่าส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เนื่องจากศิลปศึกษามีกิจกรรมหลายชนิดที่ผู้เรียนสามารถนำไปทำเป็นงานอดิเรกได้ ทำให้เกิดความเพลิดเพลินเป็นสุข ช่วยปลูกฝังนิสัยรักการทำงาน และยังเป็นประโยชน์ในการครองชีพ ช่วยให้เศรษฐกิจของครอบครัวดีขึ้นอีกด้วย
4. ศิลปศึกษามีคุณค่าส่งเสริมสุขภาพทางจิต และบุคลิกภาพ อริสโตเติล (Aristotle, อ้างถึงใน วีรัตน์ พิชญไพบูลย์, 2516 : 15) กล่าวไว้ว่า การสร้างสรรค์งานศิลปะสามารถแสดงออกทางอารมณ์ ความคิดและสติปัญญา ความสำเร็จในการทำงานจะช่วยทำให้เกิดความสบายใจ มีความสุขและเกิดความภาคภูมิใจ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีสุขภาพจิตที่สมบูรณ์ และมีความมั่นใจตนเอง

ศิลปศึกษามีคุณค่าในด้านการบำบัดปัญหาของผู้เรียน

ศิลปศึกษาช่วยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีการแสดงออกด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามความสามารถและความต้องการของผู้เรียน แต่สำหรับผู้เรียนที่มีปัญหาในการปรับตัวและต้องการหาทางออก ศิลปศึกษาก็มีคุณค่าในการบำบัดปัญหาของผู้เรียนได้ ดังความคิดเห็นของ

ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา (2523 : 38) ซึ่งกล่าวไว้ว่า ศิลปศึกษามีความสำคัญต่อชีวิตของผู้เรียนในแง่ของการบำบัดปัญหาดังนี้คือ

1. ศิลปะเป็นทางระบายอารมณ์ที่เคร่งเครียด ความโกรธ ความกลัว ความวิตกกังวล หันมาระบายออกทางอารมณ์ด้วยการทำกิจกรรมศิลปะ เป็นทางออกที่ดีที่สุดเพราะจะได้ผ่อนคลายอารมณ์ และมีผลทางด้านสุนทรียภาพและการสร้างสรรค์ด้วย
2. ศิลปะช่วยขจัดความเครียด ถ้าสาเหตุมาจากความไม่สมปรารถนา ขาดความมั่นใจ ความขลาดอาย ความพิการ เด็กก็จะหมดความสุข ศิลปะเป็นสิ่งที่ช่วยบรรเทาความทุกข์ได้ เขาเหล่านั้น

สามารถแสดงความรู้สึกนึกคิดของตนออกมาด้วยการวาดรูป ปั้น ระบายสี ฯลฯ ด้วยวิธีที่ไม่ทำ ความเคียดแค้นให้คนอื่น แต่เป็นการสร้างความสบายใจให้ตนเอง

3. ศิลปะช่วยทำความเข้าใจกับปัญหาและความต้องการของเด็ก กิจกรรมศิลปะช่วยให้ เข้าใจปัญหาและความต้องการของเด็กทำให้เข้าใจที่จะแก้ปัญหาง่ายขึ้นในกรณีที่เด็กผิดปกติ เกเร ก้าวร้าว รังแกเพื่อนอย่างไม่มีเหตุผล ศิลปะเป็นภาษาเพื่อการแสดงออก และเป็นเรื่องราวชีวิตของ เด็ก เช่น เวลาที่เด็กสบายใจเขาจะวาดรูปดอกไม้ ภาพทิวทัศน์ เป็นต้น ศิลปะในทางบำบัดจึง คุ้มค่าในฐานะเป็นวิถีแห่งการผ่อนคลายอารมณ์และแสดงความต้องการที่ลึกซึ้งในใจเด็ก

ดังนั้น ศิลปะศึกษาจึงเป็นวิชาที่มีบทบาทในด้านที่จะมุ่งพัฒนาคนเป็นสำคัญ ซึ่งนักการ ศึกษาทางศิลปศึกษา นักจิตวิทยา และครู-อาจารย์ทางศิลปศึกษา ตลอดจนนักการศึกษาต่าง ประเทศหลายท่าน ต่างมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ศิลปะศึกษามีคุณค่าในด้านส่งเสริม พัฒนาการของผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา สังคมและอารมณ์ ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ มี ส่วนช่วยในด้านพัฒนาพฤติกรรม และบำบัดปัญหาของผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อความสมบูรณ์แห่งชีวิต ของผู้เรียนในการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน

ความสำคัญของศิลปศึกษา

ศิลปศึกษา เป็นธรรมชาติและเป็นความต้องการของมนุษย์ เป็นเครื่องกำหนดอนาคต ของมนุษย์ที่มีคุณค่า มีความหมาย และมีความงดงาม ศิลปะจึงเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับมนุษย์มา โดยตลอด ศิลปะศึกษา จึงเป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาความก้าวหน้า(ไพชบุรุษ สันถารัตน์, 2535 : คำนำ) มีคุณค่าต่อ การพัฒนาบุคลิกภาพและสังคมของเด็ก(เลิศ อานันนะ, 2523:93) เพื่อให้เด็กทุกคนมี โอกาสสำรวจ และพัฒนาตนเองทางด้านศิลปะ ด้านความต้องการและความสามารถของเด็กแต่ละบุคคล และมุ่ง ให้เด็กเกิดความสุขในชีวิตประจำวัน (ประเทิน มาหาจันทร์, 2531 : 8) และเป็นวิชาที่เปิด โอกาสให้ ผู้เรียน ได้แสดงความคิดสร้างสรรค์อย่างอิสระ มีพฤติกรรมอันดีงามทางศิลปะ รู้จักแก้ปัญหาในการ ทำงานและได้สัมผัสความจริง (วิรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์, 2521 : 12) ส่งเสริมความเจริญเติบโตตาม วุฒิภาวะ เพื่อให้เด็กมีความงอกงามในทางสร้างสรรค์อย่างสูงสุดทั้งยังช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้าน ต่าง ๆ ของเด็ก ซึ่งสรุปได้ดังนี้ คือ

1. พัฒนาการด้านสติปัญญา ศิลปะจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ การเป็นผู้รอบครอบใน การทำงานมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการสร้างผลงาน รู้จักแก้ปัญหาและปรับปรุงผลงานใน การทำงานด้วยตนเอง จะทำให้มีความเฉลียวฉลาด ซึ่งจะเป็นการช่วยพัฒนาความคิดและสติปัญญา ให้ดีขึ้น

2. พัฒนาการทางอารมณ์ ศิลปะจะช่วยสนองความต้องการที่จะแสดงออกและการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ เมื่อเด็กสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสำเร็จ เด็กจะมีความพอใจมีอารมณ์แจ่มใส มีความมั่นใจในตนเอง อันเป็นพื้นฐานของพัฒนาการทางอารมณ์

3. พัฒนาการทางสังคม ศิลปะเป็นสื่อให้เด็กมีโอกาสนในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทั้งยังช่วยสร้างเสริมความเข้าใจอันดี รู้จักรับผิดชอบร่วมกัน ช่วยเชื่อมโยงความสัมพันธ์อันดีต่อผู้ที่อยู่ร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยใจยุติธรรม ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมสร้างความคิดทางสังคมได้เป็นอย่างดี

4. พัฒนาการทางร่างกาย การสร้างสรรค์งานศิลปะทุกชนิด จำเป็นต้องใช้กำลังกล้ามเนื้อบางส่วนในร่างกาย เช่น การขีด การเขียน การตัด การคลึง การนวด การปั้น ฯลฯ ซึ่งมีส่วนในการพัฒนาร่างกายให้แข็งแรงและคล่องตัวในการทำงาน

5. พัฒนาการด้านการรับรู้ การทำงานที่ใช้ความสามารถและความถนัดของตนเอง ด้วยการออกแบบคิดค้น หาวิธีการสร้างงานแปลกๆ ใหม่ ๆ ให้ดีขึ้น การสังเกตเพื่อหาทางแก้ไข ปรับปรุงผลงานให้ตอบสนองความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนแปลงจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้

6. พัฒนาการด้านสุนทรียภาพ ศิลปะจะช่วยให้เกิดความซาบซึ้ง ชื่นชมและรู้คุณค่า ความงามในธรรมชาติ ความงามของสิ่งต่าง ๆ ได้ลึกซึ้ง มีศิลปนิสัยในการสร้างสรรค์ มีจิตใจละเอียดอ่อนและรสนิยมสูง

7. พัฒนาการด้านการสร้างสรรค์ ศิลปะจะเป็นสื่อที่มีความอิสระในการสร้างให้รู้จักปรับปรุงรูปแบบหรือคุณภาพของงาน ตลอดจนการรู้จักพลิกแพลงหาวิธีการใหม่ในการสร้างสรรค์ผลงานจากความคิด สติปัญญา และจินตนาการของตนเองซึ่งเป็นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี (เกสร ธิตะจารี, 2530 : 7-9 ; นิรมล ตีรณสาร สวัสดิบุตร, 2525 : 26-33)

เลิศ อานันทนะ (2530 : 88-93) กล่าวว่า เป็นที่ยอมรับกันว่าทุกวิชามีความสำคัญเท่าเทียมกันในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะศิลปศึกษาเป็นวิชาที่มีบทบาทในทางด้านพัฒนาบุคลิกภาพและสังคม โดยมีความมุ่งหมายเพื่อปลูกฝังความสำนึกในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม รู้จักอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสามารถคิดแปลงแก้ไขสภาพความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันให้ดีขึ้น คุณค่าที่แท้จริงของวิชาศิลปศึกษา ก็คือ การพัฒนาบุคลิกภาพและสังคมของเด็กทุกเพศทุกวัย เพราะว่าการยอมรับเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญที่สุดสำหรับการพัฒนาประชาชาติ ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรม

วิรุณ ตั้งเจริญ (2525 : 230) ได้แสดงความคิดเห็นว่า การจัดกิจกรรมศิลปะเป็นวิถีทางที่จะสะท้อนผลไปสู่การพัฒนาลักษณะนิสัย เพื่อเป็นพลังในการเรียนรู้และการดำรงชีวิตในสังคม โดยเน้นลักษณะนิสัยที่ทำเป็น คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น

จากความคิดเห็นของนักการศึกษาจะพบว่าศิลปะศึกษา เป็นวิชาที่มีความสำคัญยิ่งวิชาหนึ่งสำหรับเด็กประถมศึกษา เพราะเป็นวิชาที่จะช่วยพัฒนาขีดความสามารถทางสมองของเด็กให้ค้นพบคุณค่าของตนเอง และลักษณะเฉพาะตัวจำเป็นต้องปลูกฝังให้เกิดขึ้นในตัวของเด็ก เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมความเจริญงอกงามทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา มีระเบียบวินัยในการทำงานสามารถอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข

ทฤษฎีการสอนศิลปะศึกษา

ทฤษฎีการสอนที่นิยมใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษามีดังนี้ (ชลธ พงษ์สามารถ, 2526 : 64-65)

1. ทฤษฎีเหมือนจริง (Native Realism) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า เด็กสามารถเห็น ได้เหมือนผู้ใหญ่ การเรียนคือ การให้นักเรียนฝึกทักษะตามที่ครูต้องการ กล่าวคือ ครูจะเป็นผู้กำหนดให้นักเรียนทำตาม ซึ่งไม่เหมาะสมกับการสอนศิลปะระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา แต่เหมาะสมกับระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีแนวโน้มการเรียนเพื่อมุ่งรักษาถ่ายทอดวัฒนธรรมเดิม เช่น วิชาจิตรกรรมไทย หรือวาดภาพเหมือน เป็นต้น เป็นต้น เป็นทฤษฎีที่ต้องการ ให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้ เข้าใจวิธีการ และมีแบบแผนเป็นการเรียนฝึกทักษะและความรู้โดยตรง เป็นการดำรงไว้เพื่อการอนุรักษ์โดยแท้จริง

2. ทฤษฎีแห่งปัญญา (Intellectual Theory) ทฤษฎีนี้เชื่อว่า นักเรียนเรียนตามที่ตนรู้เหมาะสมแก่การสอนทุกระดับ เป็นทฤษฎีที่ให้นักเรียน ได้แสดงความรู้ความสามารถตามที่เข้าใจ ซึ่งสอดคล้องกับการเรียนรู้และความแตกต่างระหว่างบุคคล การเรียนแบบนี้เป็นการส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการแสดงออกของเด็ก โดยตรง เด็กสามารถจะแสดงรายละเอียดที่ตนรู้แตกต่างกันตามความคิดรวบยอดของตน

3. ทฤษฎีพัฒนาการรับรู้ (Perceptual Development Theory) ทฤษฎีนี้เป็นของเกสตัลท์ (Gestalt) ซึ่งมีความเชื่อว่าเด็กเขียนตามที่ตนเห็น ตามความเป็นจริง เด็กจะเห็นแต่เค้าโครงส่วนใหญ่และเห็นส่วนรวมมากกว่า ไม่สนใจรายละเอียด ทฤษฎีนี้เหมาะกับการสอนเด็กอนุบาลและประถมศึกษา เด็กจะถ่ายทอดความรู้ที่ออกมาเป็นแบบง่าย ๆ ส่วนความละเอียด ความซับซ้อนจะเพิ่มขึ้นตามวัยของเด็กเอง

4. ทฤษฎีความรู้สึกละและการเห็น (The Haptic & Visual Child Theory) ทฤษฎีนี้เป็นความเชื่อของ วิคเตอร์ โลเวนเฟลด์ (Viktor Lowenfeld) ซึ่งมีแนวความเชื่อว่า ความเข้าใจและการรับรู้จากสิ่งแวดล้อมของเด็กจะมีผลแก่อารมณ์ของเด็ก ซึ่งจะเป็นแรงผลักดัน ให้เด็กแสดงออกตามอารมณ์ของตนจากการวิจัย โลเวนเฟลด์ เชื่อว่าเด็กที่มีเสรีจะแสดงออกทางร่างกายและอารมณ์อย่างเปิดเผย

จากที่กล่าวมา จะเห็นว่าทฤษฎีที่สามารถมาใช้ในการเรียนการสอนศิลปศึกษานั้นมีอยู่หลายทฤษฎีด้วยกัน การทดลองครั้งนี้ยึดทฤษฎีของเกสตอลท์ (Gestalt) ครูสามารถนำแนวคิดในทฤษฎีมาใช้ในการสอนศิลปศึกษา ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้ โดยจัดกิจกรรมการสอนตามแนวทฤษฎีนั้นๆ ให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะและระดับความสามารถของนักเรียนแต่ละกลุ่มหรือบุคคล

หลักการสอนศิลปศึกษา

การสอนศิลปศึกษาในชั้นประถมศึกษา

1.รายละเอียดเนื้อหาวิชาศิลปศึกษา ตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) มีดังนี้

1.1 ระดับชั้นป.1-2 เรียนเกี่ยวกับเรื่องราวการวาดภาพระบายสี การปั้น การพิมพ์ และงานจัดออกแบบและสร้างสรรค์จากวัสดุต่างๆ

1.2 ระดับชั้น ป.3 -4 เรียนเกี่ยวกับเรื่อง การเขียนภาพระบายสี การปั้น และแกะสลัก การพิมพ์ การจัดออกแบบและสร้างสรรค์จากวัสดุต่างๆ และงานสถาน

1.3 ระดับชั้น ป.5 -6 เรียนเกี่ยวกับการเขียนภาพระบายสี การปั้นและแกะสลัก การพิมพ์ การจัดออกแบบและสร้างสรรค์จากวัสดุต่างๆ งานสถานลักทอ และการรู้คุณค่าทางศิลปะและความกลมกลืนระหว่างศิลปะ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2520 : 324 - 344)

รายละเอียดเนื้อหาการเขียนภาพและระบายสีชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (เวลา 28 นาที)

1. ความคิดรวบยอด

1.1 ศิลปะเป็นผลงานทางความงามที่มนุษย์สร้างขึ้น

1.2 ศิลปะเป็นสื่อความเข้าใจระหว่างมนุษย์

1.3 ศิลปะช่วยผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์

1.4 การเขียนภาพจากธรรมชาติช่วยส่งเสริมให้รักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. จุดประสงค์

2.1 เขียนเส้น รูปแบบ สี และความสมดุลของภาพได้

2.2 มีความมั่นใจในการแสดงออก

2.3 นำศิลปศึกษาไปใช้กับวิชาอื่น ๆ ได้

2.4 มีใจกว้างทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ รับฟังความคิดเห็นและยอมรับการแสดงออกของผู้อื่น

3. เนื้อหา

กิจกรรมการเขียนภาพระบายสี มีคาบเวลาเรียนทั้งหมด 28 คาบ แบ่งออกเป็น 8 แผน การสอนด้วยกัน คือ

1. การลากเส้นเป็นรูปแบบสากล (เวลา 3 คาบ)
2. การลากเส้นเป็นรูปแบบไทย (เวลา 4 คาบ)
3. การเขียนภาพด้วยวัสดุและอุปกรณ์ต่าง ๆ (เวลา 3 คาบ)
4. การผสมกลมกลืนกันของรูปและพื้นหลัง (เวลา 3 คาบ)
5. การทดลองด้วยสีและเทคนิคต่าง ๆ (เวลา 3 คาบ)
6. การเขียนภาพแสดงความแตกต่างระหว่าง
หน้าหนักของสี (เวลา 3 คาบ)
7. ความสมดุลของการออกแบบ (เวลา 6 คาบ)
8. การเขียนภาพจากประสบการณ์และเหตุการณ์
ในชุมชน (เวลา 3 คาบ)

หลักการสอนศิลปะศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา

วิชาศิลปะในระยะแยกจัดเป็นวิชาเอกเทศมุ่งเน้นการใช้ความรู้ความสามารถการฝึกการใช้ฝีมือแสดงออกในผลงานและการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อมาได้นำมาจัดเป็นรายวิชาหนึ่ง เช่นเดียวกับวิชาสามัญอื่น ๆ ที่นักเรียนจำเป็นต้องเรียน และได้้นำแนวคิดและวิธีการทางจิตวิทยาประยุกต์เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ทำให้วิชาศิลปะกลายเป็นวิชา “ศิลปะศึกษา” โดยมีหลักการเกี่ยวกับการให้การศึกษาด้านศิลปะกับเด็กมุ่งเน้นการเสริมสร้างศิลปะนิสัยให้กับผู้เรียน การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ให้เหมาะกับวุฒิภาวะของผู้เรียนและมีได้มุ่งหวังที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เป็นศิลปิน แต่เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ประสบการณ์ทางศิลปะมีความคิดที่คิดต่ศิลปะ กิจกรรมทางศิลปะจึงเน้นหนักไปทางหวังผลกระทบท่อการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณค่าแก่สังคมมากขึ้น

ประเทิน มหาจันทร์ (2511 : 29-30) ได้กล่าวถึงหลักการสอนศิลปะศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาไว้ดังนี้

1. ศิลปะไม่ใช่การลอกแบบ แต่เป็นงานที่ทุกคนสามารถถ่ายทอดแนวความคิดของตนออกมาในรูปของงานศิลปะ ในการสอนครูจึงต้องช่วยให้เด็กมีความคิดเสียก่อนว่าจะทำอะไร เพราะเด็กยังไม่รู้จักวางโครงการด้วยตนเอง ครูต้องช่วยจัดสิ่งเร้าให้เด็กสร้างงานออกมา
2. ศิลปะสำหรับเด็กเป็นวิชาที่เด็กทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ และเรียนได้ตามความ

สามารถ ครูไม่ควรนำผลงานของเด็กแต่ละคนมาเปรียบเทียบกัน แต่ควรประเมินค่าผลงานทางศิลปะของเด็ก โดยคำนึงถึงความองงามของตัวเองเด็กเองเป็นเกณฑ์

3. ศิลปะสำหรับเด็กเป็นวิชาที่ครูทุกคนสอนได้ ถ้าเข้าใจเด็ก และเข้าใจความมุ่งหมายของวิชาศิลปะ เพราะครูเป็นเพียงผู้รู้และผู้แนะนำเท่านั้น

4. ศิลปะสนองความต้องการของเด็กได้ โดยช่วยให้เด็กผ่อนคลายความตึงเครียดทางอารมณ์ ช่วยให้มีความคิดริเริ่ม และมีความคิดสร้างสรรค์ ส่วนในทางสังคมนั้น ศิลปะช่วยให้เด็กรู้จักทำงานร่วมกัน รู้จักรับผิดชอบต่อกัน รู้จักการให้และการรับ

5. การประเมินค่าทางผลงานทางศิลปะนั้น ถ้อยเองานของแต่ละคนเป็นเกณฑ์ไม่ยึดเอามาตรฐานของผู้ใหญ่หรือศิลปินเป็นเกณฑ์

6. ในการสอนศิลปะ ครูเป็นผู้ให้คำแนะนำ ให้กำลังใจโดยการชมเชยไม่ตำหนิตืดเย็นเด็กต่อหน้าผู้อื่น และไม่ออกคำสั่งให้เด็กทำตามที่ครูต้องการ

7. ในการแสดงออกทางศิลปะนั้น เด็กควรมีโอกาสได้ทำกิจกรรมหลาย ๆ อย่างทั้งนี้เป็นการช่วยให้เด็กได้แสดงความคิด ความสามารถออกมาให้เหมาะสมกับความถนัดของเขา

8. ในการสอนศิลปะ ควรสอนให้สัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ เช่น ภาษาไทย สังคมศึกษา และวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

9. ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกงานและวัสดุให้เหมาะสมกับความต้องการของเขา

10. ผลงานทางศิลปะของเด็กควรแสดงไว้ให้ปรากฏแก่เด็กอื่น ๆ ด้วย เพราะเป็นการให้กำลังใจแก่เจ้าของงาน และเป็นการกระตุ้นเด็กอื่น ๆ ให้สนใจศิลปะด้วย

วิโรจน์ ขาทอง และทำนอง จันทิมา(2517 : 18 – 21) ได้กล่าวถึงหลักหรือเทคนิควิธีการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียนไว้ดังนี้

1. สอนตามศูนย์สนใจ โดยยึดหลักประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกบทเรียนโดยเสรี การสอนวิธีนี้จะได้ผลดีขึ้นอยู่กับ ประสบการณ์เดิมของเด็กประสบการณ์ที่ครูสร้างขึ้น และแรงจูงใจ การแสดงออกนั้นขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละคน ครูเป็นผู้ช่วยกระตุ้นเตือนชักจูงให้เด็กได้แสดงออกตามความสามารถของตนโดยไม่มีใครบังคับ เด็กสามารถแสดงออกทางศิลปะให้เป็นแบบธรรมชาติมากที่สุด

2. การสอนโดยการนำของครู การสอนวิธีนี้เป็นการสอนที่ครูกำหนดแผนงานไว้ ล่วงหน้าโดยกำหนดงาน ลำดับขั้นของงาน วิธีการดำเนินงาน วัสดุ ตลอดจนเครื่องมือ เครื่องใช้ เหมาะสำหรับการสอนวิชาที่เป็นทฤษฎีตายตัว เช่น การผสมสี การร่างภาพ การจัดภาพ เป็นต้น

3. การสอนโดยการออกแบบหรือสร้างสรรค์ เป็นการส่งเสริมให้เด็กมีหลักการทำงาน

แสดงออกจากความริเริ่ม จินตนาการของตนเอง แม้ผลงานที่ออกมาจะไม่สวยงาม ครูก็ควรให้กำลังใจด้วยการยกย่องชมเชย เพื่อให้เด็กเกิดกำลังใจในการสร้างสรรค์ผลงานชิ้นต่อไป

4. การสอนแบบบูรณาการ เด็กจะต้องรู้ตั้งแต่หลักสูตร บทเรียน วิธีสอน วิธีดำเนินงาน ผลงาน การประเมินผล การวิเคราะห์และการแก้ปัญหา เช่น จะสร้างสรรค์ผลงานการวาดภาพเกี่ยวกับชุมชน เด็กจะต้องสนทนา อภิปราย เกี่ยวกับเรื่องชุมชน เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริง แล้วจึงสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะด้านการวาดเขียนออกมา การสอนแบบนี้ต้องอาศัยครูที่มีความรู้ความสามารถ และใช้เวลามาก

5. การสอนแบบศึกษาภาพจากศิลปิน หมายถึง การไปชมผลงานของศิลปินคัดเลือกผลงานมาดู แล้วประชุมปรึกษา สังเกต เปรียบเทียบ วิเคราะห์คุณค่าของผลงานดี และข้อบกพร่องอย่างไร แล้วนำมาเป็นแบบฉบับเพื่อปรับปรุงคัดแปลงของคนให้ดีขึ้นนิยมใช้กันมากในต่างประเทศ

6. การสอนศิลปะให้สัมพันธ์กับวิชาอื่น โดยรวมบทเรียนวิชาอื่นรวมเข้ากับบทเรียนทางศิลปะ โดยสอนวิชาการ แล้วทำภาคปฏิบัติเป็นกิจกรรมศิลปศึกษา

ชวลิต คาบแก้ว และสุดาวดี เหมทานนท์ (2525 : 20-25) กล่าวถึงหลักในการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมไว้ดังนี้

1. สอนให้เด็กเกิดการสร้างสรรค์ (Creative) หมายถึง การส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกตามความพอใจ และอย่างอิสระ โดยจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยความต้องการความพร้อมหรือวุฒิภาวะของเด็ก ควรมีวัสดุให้เด็กเลือกใช้ได้หลายๆ อย่าง เพื่อให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ในรูปแบบแปลกๆ และเลือกเรื่องราว (Subject Matter) ที่กระตุ้นให้เด็กสนใจเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ในชีวิตจริงของเด็ก

2. สอนตามศูนย์สนใจของ (Interest) ในการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียนประถม นั้น มีจุดมุ่งหมายที่ส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกตามความสามารถของแต่ละบุคคล มุ่งให้เด็กพัฒนาการในด้านต่างๆ ให้เหมาะสมกับวัย และนำความรู้วิชาศิลปะไปใช้ในชีวิตประจำวัน ดังนั้นครูจึงไม่ควรบังคับเด็กเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกโดยเสรีและเป็นไปตามความสนใจของเด็กแต่ละคน

3. สอนให้สัมพันธ์กับวิชาอื่นๆ (Correlated) เป็นการสอนโดยการนำศิลปศึกษาไปผสมผสานกับวิชาอื่นๆ เช่น คณิตศาสตร์ ภาษาไทย เป็นต้น ตัวอย่างได้แก่ ครูต้องการสอนวิทยาศาสตร์เรื่องพืช แต่เด็กไม่ชอบเรียนวิทยาศาสตร์ครูอาจกำหนดให้เด็กเก็บใบไม้ แล้วนำมาทำเป็นสมุนไพรใบไม้ โดยการพิมพ์ภาพตามวิธีการของวิชาศิลปะ แล้วจึงค่อยสอนวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับเรื่องพืชต่อไป เป็น การกระตุ้นความสนใจให้เด็กอยากเรียนวิชาวิทยาศาสตร์

จึงสรุปได้ว่า หลักที่สำคัญในการสอนวิชาศิลปะศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาชั้นนั้นมีหลักสำคัญที่ควรยึดปฏิบัติคือ เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระเสรีทางความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความต้องการ ความพร้อม หรือวุฒิภาวะของเด็ก ไม่ใช่อำนาจบังคับเลือกวิธีสอนแบบใดก็ได้ที่เหมาะสมกับบทเรียน และควรสอนให้สัมพันธ์กับวิชาอื่นด้วย

ความหมายการเขียนภาพระบายสี

การเขียนภาพระบายสี มาจากคำ 2 คำ คือ “การเขียนภาพ” (Drawing) กับคำว่า “ระบายสี” (Painting)

วิโรจน์ ซาทอง และทำนอง จันทร์มา (2517 : 6) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การเขียนภาพ หมายถึง ผู้เรียนจะเขียนด้วยอะไรก็ได้ อาจเป็นดินสอคำ ดินสอสี สีน้ำ สีชอล์ก หรือสีเทียน ตลอดจนสิ่งอื่น ที่สามารถทำให้เกิดเป็นรูปร่างขึ้นมา มีความหมายต่อผู้เขียนและผู้ดู เราถือว่าเป็นการเขียนภาพทั้งสิ้น ส่วนคำว่า ระบายสีนั้น หมายถึง การระบายสีลงไปบนภาพให้ทั่วบริเวณที่ต้องการ จะระบายโดยวิธีใดก็ได้ จะใช้อุปกรณ์หรือไม่ใช้ก็ถือว่าเป็นการระบายสีทั้งสิ้น

การเขียนภาพระบายสีเป็นการแสดงออกทางศิลปะอย่างหนึ่งของเด็กซึ่งเกิดจากการสร้างสรรค์โดยใช้สื่อต่าง ๆ เพื่อแสดงความปรารถนาออกมาในรูปของจินตนาการซึ่งอาจเหมือนหรือไม่เหมือนธรรมชาติก็ได้ (วิรัตน์ พิษณุไพฑูรย์, 2524 : 1) ในการสอนเขียนภาพระบายสีนั้นต้องส่งเสริมให้เด็กได้รู้จักแสดงออกในทางสร้างสรรค์ตั้งแต่เยาว์วัยและเป็นไปอย่างต่อเนื่อง การกระทำสิ่งใดอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอเท่ากับปลูกฝังพฤติกรรมให้กับเด็กโดยตรง พฤติกรรมสร้างสรรค์ในตัวเด็กจึงเป็นเป้าหมายหนึ่งที่มีคุณค่าต่อตัวเด็กและต่อชีวิตในสังคม (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2526 : 17) เนื่องจากการเขียนภาพระบายสีเป็นการแสดงออกในทางสร้างสรรค์ที่สำคัญอย่างหนึ่งต่อการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์ให้เกิดศิลปะนิสัย ดังนั้นจึงบรรจุไว้ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 โดยแบ่งเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

1. การลากเส้นเป็นรูปแบบอย่างง่าย ๆ ด้วยวัสดุและอุปกรณ์ต่าง ๆ
2. การลากเส้นเป็นรูปแบบไทยและแบบสากล
3. การเขียนภาพและระบายสีเรื่องราวและเหตุการณ์ที่พบเห็นในชุมชน
4. การเขียนภาพประกอบนิทานและภาพประกอบเรื่อง
5. การทดลองด้วยสีและเทคนิคต่าง ๆ
6. การออกแบบด้วยเส้น สี และรูปทรง

สรุปได้ว่า การเขียนภาพระบายสีเป็นการแสดงออกทางศิลปะ โดยการขีดเขียน ขูด และ

ระบายด้วยวัสดุต่าง ๆ ลงบนภาพที่ต้องการ เพื่อสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะออกมาในรูปของ
จินตนาการ ตามความรู้สึกนึกคิดของเด็ก

ความสำคัญของการเขียนภาพระบายสี

เลิศ อานันทนนะ (2523 : 138) กล่าวว่า การเขียนภาพระบายสีเป็นส่วนหนึ่งของวิชา
ศิลปะศึกษา ที่ตั้งขึ้นด้วยวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมให้เด็กทุกเพศทุกวัย ได้มีโอกาสแสดงออกไปตาม
ระดับความสามารถของแต่ละคน เพื่อพัฒนาการทางสุขภาพจิตและการส่งเสริมให้เป็นผู้มีระเบียบ
วินัย รู้จักรักษาความสะอาดเรียบร้อย มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อดังคม ธรรมชาติสิ่งแวดล้อม
และศิลปวัตถุของชาติ รวมทั้งพยายามปลูกฝังให้เด็กทุกระดับสามารถปรับปรุงตน เพื่อบำเพ็ญ
ประโยชน์ให้แก่สังคมรักความก้าวหน้า มีรสนิยมที่ดี

วิรัตน์ พิชญไพบูลย์ (2524 : 1) ให้ความเห็นว่าการเขียนภาพระบายสีเป็นการแสดง
ออกทางศิลปะอย่างหนึ่ง ซึ่งเกิดจากการสร้างสรรค์โดยใช้สื่อต่าง ๆ เพื่อแสดงความปรารถนาออก
มาในรูปของจินตนาการ ซึ่งเหมือนหรือไม่เหมือนธรรมชาติก็ได้

วิรุณ ตั้งเจริญ (2526 : 17) ให้ความเห็นว่าการสอนเขียนภาพระบายสีต้องส่งเสริมให้
เด็กได้รู้จักแสดงออกในทางสร้างสรรค์ตั้งแต่เยาว์วัย และเป็นไปอย่างต่อเนื่องการกระทำสิ่งใดอย่าง
ต่อเนื่องสม่ำเสมอ ย่อมเท่ากับปลูกฝังพฤติกรรมให้กับเด็ก โดยตรงพฤติกรรมสร้างสรรค์ในตัวเด็ก
จึงเป็นเป้าหมายหนึ่งที่มีคุณค่าต่อตัวเด็กและชีวิตในสังคม

ฉวีวรรณ กิณาวงศ์ (2526 : 142-43) กล่าวถึงการเขียนภาพระบายสีของเด็กว่าเป็นการ
เล่นชนิดหนึ่งที่ทำให้คุณค่ากับเด็กมาก เพราะเด็กจะเขียนภาพลงไปด้วยความรู้สึกของตัวเองให้
สัญลักษณ์ให้เป็นแบบ เป็นลวดลาย เป็นจังหวัด และให้สีต่าง ๆ และให้แทนการใช้ภาษาพูด การ
เล่นวาดรูปและการระบายสีจะช่วยให้เด็กผ่อนคลายอารมณ์ได้มาก เพราะเด็กมีโอกาสได้เป็นอิสระ
ไม่ต้องอยู่ในระเบียบตลอดเวลา การที่เด็กได้วาดรูปและระบายสีเป็นการแสดงความรู้สึกภายใน
ออกมา โดยที่เด็กไม่เข้าใจว่าเป็นการระบายความโกรธแค้น ความกดดัน ความตึงเครียด ความกระวน
กระวายใจ ความกลัวอื่น ๆ รวมทั้งความสุข ความยินดี การเขียนภาพระบายสีของเด็กนั้นเป็นการ
พักผ่อน และเป็นการแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็กด้วย ภาพที่เด็กวาดจะเป็นภาพที่เขา
ชอบและสนใจในขณะนั้น ๆ การที่ครูและผู้ปกครองแสดงความยินดีและชื่นชมในผลงานการเขียน
ภาพระบายสีของเด็ก ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นด้วย

ดังนั้น การแสดงออกทางศิลปะ โดยการเขียนภาพระบายสีของเด็กมีความสำคัญต่อตัว
เด็กและสังคมเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นสิ่งที่ช่วยให้เด็กได้พัฒนาทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา
และการสร้างสรรค์ได้ถูกต้องและเหมาะสมกับวุฒิภาวะของเด็ก การใช้กิจกรรมเขียนภาพระบายสี

จากใบงานสร้างสรรค์ในการวิจัยนี้จะทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสดูแสดงออกอย่างอิสระ โดยการวาดภาพตามความคิดสร้างสรรค์ ได้เชื่อมโยงประสบการณ์เดิมแล้วถ่ายทอดออกมาเป็นภาพ

ความคิดสร้างสรรค์

1. พัฒนาการของความคิดสร้างสรรค์

จากแนวคิดที่ว่า ความคิดสร้างสรรค์ส่งเสริมให้พัฒนาได้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาถึงพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ เพื่อเป็นแนวทางในการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ของเด็กให้เจริญต่อเนื่องถึงวัยผู้ใหญ่ต่อไป พัฒนาการของความคิดสร้างสรรค์ในวัยต่าง ๆ ทอร์เรนซ์ (Torrance, 1962 : 84-103) ได้ศึกษาพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ของเด็กในวัยประถมศึกษาไว้ดังนี้

ในวัยประถมศึกษาเป็นวัยที่มีอายุในช่วง 6 ปี ถึง 12 ปี ซึ่งได้แบ่งความคิดออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

1. อายุ 6 ปี ถึง 8 ปี ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กจะลดลงในระยะของการเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 แต่เด็กวัยนี้จะรักการเรียน มีความอยากรู้อยากเห็นมากขึ้นเอาแต่ใจตนเอง ใช้ตัวเองเป็นศูนย์กลาง ระยะนี้เป็นช่วงเวลาที่จะใช้ความคิดสร้างสรรค์ผ่านบทเรียน นิทาน หรือการอภิปราย ผู้ใหญ่ควรช่วยให้เด็กแสดงความคิดเห็นของตนเองและคอยตอบคำถามต่าง ๆ ของเด็ก
2. อายุ 8 ปี ถึง 10 ปี เด็กวัยนี้มีทักษะในการคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น และสามารถนำความคิดนั้นไปใช้ได้จริง ๆ เด็กมักจะเรียนแบบวีรบุรุษ สามารถกระตุ้นให้ใช้ความคิดสร้างสรรค์หรือทักษะอื่น ๆ เพื่อช่วยเหลือเพื่อนฝูง เด็กสามารถทำงานที่ยากขึ้นได้ รู้จักถามปัญหาที่ซับซ้อนขึ้น รู้จักคิดมากขึ้น มีความกังวลใจในสิ่งที่ตนเองทำไม่ได้ และรู้สึกเสียใจถ้าไม่ได้ความยุติธรรม เด็กวัยนี้ต้องการ โอกาสที่จะได้แสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์ ผู้ใหญ่ควรให้โอกาสให้แก่เด็ก พร้อมทั้งแสดงให้เด็กเห็นด้วยว่าความคิดของเขาเป็นประโยชน์ แต่เด็กก็ต้องการคำแนะนำสนับสนุนและปลอบ โยนด้วยเมื่อต้องทำงานยากมาก ๆ วัยนี้เป็นวัยที่เด็กควรเรียนรู้ว่าตนเองไม่สามารถทำทุกสิ่งทุกอย่างได้
3. อายุ 10 ปี ถึง 12 ปี เด็กจะชอบอ่านหนังสือและอยู่หนึ่ง ๆ ได้นานขึ้นสามารถอ่านหนังสือหรือใช้ความคิดได้ที่ละนาน ๆ เป็นวัยที่มีพัฒนาการด้านศิลปะและดนตรีได้อย่างรวดเร็ว เด็กวัยนี้มักจะชอบลองทำทุกสิ่งทุกอย่างด้วยตนเอง มีความคิดที่ละเอียดลึกซึ้งถึงข้อปลีกย่อยต่าง ๆ และมีความจำดี สามารถแปลงหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ได้ลงความเห็นคิดประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ ได้ ถ้าเป็น

งานที่ทำหาย เด็กควรมีโอกาสได้แสดงความสามารถด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่ ระยะเวลานี้เป็นเวลาที่สมควร
 ปรึกษาคุณในตัวเอง รวมทั้งเป็นเวลาที่สมควรกระตุ้นให้เด็กหัดทำงานยาก ๆ และฝึกตัดสินใจ

พัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งมีอายุระหว่าง
 11-13 ปีเด็กจะได้รับประสบการณ์จากโรงเรียน ทางบ้าน และสังคมมากขึ้น เด็กจะสามารถแสดง
 ออกทางด้านการสร้างสรรค์สูงขึ้นอย่างเห็นเด่นชัด สนใจกิจกรรมต่างๆ รู้จักใช้ความสามารถพิเศษ
 ของตน ชอบช่วยเหลือเพื่อน ชอบแสดงออก และมีความอดทนในการปฏิบัติงานงานได้นาน
 20 – 40 นาที (กรมวิชาการ, 2537 : 36) ครูจึงควรจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับพัฒนาการและ
 ความสนใจของเด็ก

2. ความหมายของความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์ เป็นคุณลักษณะพิเศษที่มีอยู่ในมนุษย์ทุกคน แต่จะมีมากหรือน้อย
 ก็ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่มีความค่า และเป็นความต้องการสูงสุดในการจัด
 การศึกษา เพราะความคิดสร้างสรรค์ในตัวบุคคลถ้าได้รับการพัฒนาการส่งเสริมให้สูงขึ้น จะเป็นสิ่ง
 ที่จะนำไปสู่การวางแผนเพื่อการปรับปรุง พัฒนา หรือการเปลี่ยนแปลงที่ดีได้ในอนาคต และ
 สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาและประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ซึ่งนักจิตวิทยา นักการ
 ศึกษา และนักวิจัย ได้อธิบาย ความหมายและสรุปแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

อาร์ พันธ์มณี (2537 : 9) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการทางสมองที่คิดใน
 ลักษณะอนกนัย (Divergent Thinking) อันนำไปสู่การค้นพบสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ด้วยการคิดคัด
 แปลงปรุงแต่งจากความคิดเดิมผสมผสานกันให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ ซึ่งรวมทั้งการประดิษฐ์คิดค้นพบสิ่ง
 ต่าง ๆ ตลอดจนวิธีการคิดทฤษฎีหลักการได้สำเร็จ ความคิดสร้างสรรค์จะเกิดขึ้นได้นี้ มีใช้เพียงแค่
 คิดในสิ่งที่เป็นไปได้สิ่งที่เป็นเหตุเป็นผลเพียงอย่างเดียวเท่านั้น หากแต่ความคิดจินตนาการก็เป็นสิ่ง
 สำคัญยิ่งที่ก่อให้เกิดความแปลกใหม่ แต่ต้องควบคู่ไปกับการพยายามที่สร้างความคิดฝันหรือ
 จินตนาการประยุกต์ จึงจะทำให้เกิดผลงานจากความคิดสร้างสรรค์ขึ้น

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523 : 4) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถของบุคคลใน
 การแก้ปัญหาอย่างลึกซึ้งซึ่งนอกเหนือไปจากลำดับขั้นของการคิดตามปกติ เป็นลักษณะภายในของ
 บุคคลที่จะคิดหลายแง่หลายมุมผสมผสานกัน จนได้ผลผลิตใหม่ที่ถูกต้องสมบูรณ์

ชัชวาลย์ ช่อใสว (ม.ป.ป. : 16) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ เป็นกระบวนการทางสมองที่
 คิดได้หลายทิศทาง มีลักษณะยืดหยุ่นได้ สามารถดัดแปลง เพิ่ม ผลิต ดัดทอน ปรุงแต่ง ให้เกิดสิ่ง
 ใหม่ขึ้น เป็นพฤติกรรมที่ทำให้มนุษย์ได้รับประโยชน์อย่างใหญ่หลวง

แอนเดอร์สัน (1970 : 90-93) ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่า เป็นกระบวนการคิด ซึ่งแตกต่างจากการคิดอย่างมีเหตุผล (Critical Thinking) ตรงที่ว่า การคิดสร้างสรรค์เกี่ยวข้องกับการคิดแบบใหม่ ๆ ซึ่งจะขัดแย้งกับความคิดก่อน ๆ การคิดสร้างสรรค์เป็นการกระทำของการคิด ประสพการณ์เก่า ๆ ออกมาทั้งหมด และเป็นการกระทำของการเลือกที่จะสร้างแบบแผน ใหม่ ๆ ออกมา คำว่าใหม่นี้ ถ้าเป็นเด็กเล็ก ๆ กระทำ ก็หมายถึงความคิดใหม่สำหรับตัวเขา แต่ถ้าเป็นผู้ใหญ่ ก็หมายถึง เป็นความคิดใหม่ ๆ ที่ต่างจากลักษณะเดิมในสังคม

ทอร์เรนซ์ (1962 :16) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ เป็นความสามารถของบุคคลในการคิดสร้างสรรค์ผลิตผล หรือสิ่งที่แปลก ๆ ใหม่ ๆ ที่ไม่รู้จักมาก่อนซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ อาจเกิดจากการรวมความรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับจากประสบการณ์แล้วเชื่อมโยงกับสถานการณ์ใหม่ สิ่งที่เกิดขึ้นแต่ไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งที่สมบูรณ์อย่างแท้จริง ซึ่งอาจออกมาในรูปของผลงานทางศิลปะ วรรณคดี วิทยาศาสตร์ หรืออาจเป็นเพียงขบวนการเท่านั้น

วอลลาซ และ โกลแกน (1969) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ว่า เป็นความสามารถที่คิดแบบเชื่อมโยงสัมพันธ์ (Association) คือ เมื่อระลึกถึงสิ่งใดได้ ก็จะเชื่อมโยงให้ระลึกถึงสิ่งอื่น ๆ ที่สัมพันธ์กันต่อไปเป็นลูกโซ่

จากความหมายและแนวคิดดังกล่าวอาจสรุปได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถที่อยู่ในตัวบุคคลแต่ละคนในระดับที่แตกต่างกัน ทั้งการคิดและการกระทำโดยการคิดและการกระทำที่เกิดขึ้นจะไม่เป็นการลอกเลียนแบบผู้อื่น แต่จะเป็นการผสมผสานความรู้เดิมและประสบการณ์ที่ได้รับเข้าด้วยกันความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาให้สูงขึ้นได้ โดยการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกระตุ้นให้เด็ก ได้แสดงอย่างอิสระ ได้สังเกตสิ่งที่สนใจ ได้สัมผัสกับสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ เพื่อแสดงผลงานที่แปลกใหม่ไม่ซ้ำแบบใคร อาจอยู่ในรูปของกระบวนการคิด พฤติกรรมที่แสดงออก หรือรูปแบบของผลิตผลที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและต่อสังคม

3. ทฤษฎีที่เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์

ในปัจจุบันทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ประกอบด้วย ทฤษฎีเกี่ยวกับสติปัญญา และความคิดที่ใช้เป็นแนวคิดในการศึกษาเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์มี 3 ทฤษฎี คือ (สมชัย ชูมะวรรณ , 2532)

1. ทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของ Guilford
2. ทฤษฎีความคิดสองลักษณะ
3. ทฤษฎีโมเดล AUTA

ซึ่งรายละเอียดของแต่ละทฤษฎีมีดังนี้

1. ทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของ Guilford

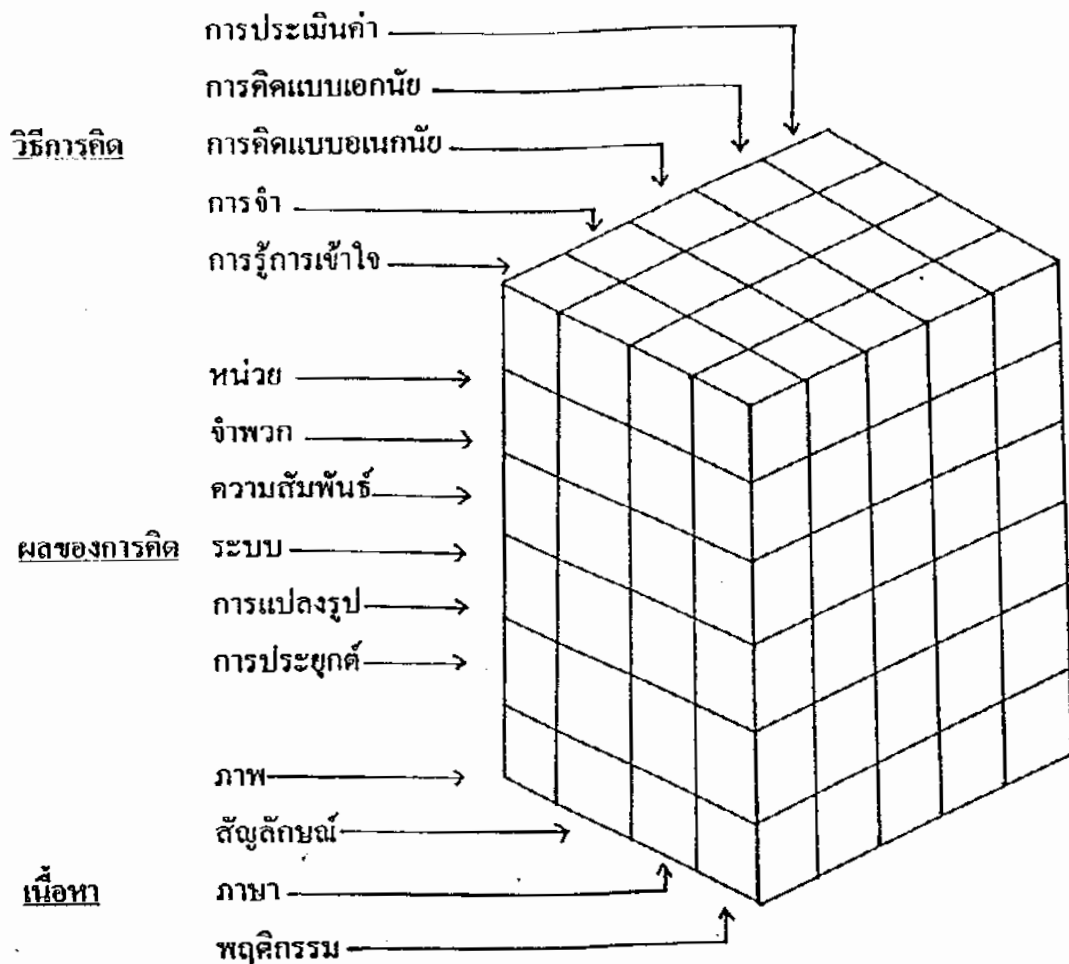
ทฤษฎีนี้เป็นผลของความก้าวหน้าในการตรวจสอบเชิงวิธาน ซึ่งได้พัฒนาอย่างรวดเร็วภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นการช่วยในการวิเคราะห์ผลปฏิบัติทางด้านต่าง ๆ ของสติปัญญา มิได้วัดครอบจักรวาลอย่างเช่นการวัด I.Q. แต่แสดงให้เห็นกลุ่มของคะแนนในความถนัดต่าง ๆ ช่วยให้เกิดการสันนิษฐานความสามารถของบุคคล

กิลฟอร์ด(อ้างถึงใน อารี รังสินันท์, 2532) นักจิตวิทยาชาวอเมริกาและคณะได้ทำการศึกษาวิจัยการวิเคราะห์ตัวประกอบ (Factor Analysis) ของสติปัญญา โดยใช้เวลาประมาณ 20 ปี และได้เสนอแบบจำลองโครงสร้างทางสติปัญญา (The Structure of Intellect Model ที่เรียกย่อว่า SI) เอาไว้ ทั้งนี้ Guilford นำเสนอลักษณะของความคิดไว้ 2 ประการ คือ

1.) ความคิดเอกนัย (Convergent thinking) หมายถึง ความคิดที่นำไปสู่คำตอบที่ถูกต้องตามสภาพข้อข้อมูลที่กำหนดให้เพียงคำตอบเดียว

2.) ความคิดอเนกนัย (Divergent thinking) หมายถึง ความคิดหลายทิศทางที่สามารถเปลี่ยนวิธีแก้ปัญหาได้ ตลอดจนนำไปสู่ผลิตผลของความคิดหรือคำตอบได้หลายอย่างด้วย ซึ่ง Guilford อธิบายว่าความคิดสร้างสรรค์คือ ความคิดอเนกนัยนั่นเอง

ตามทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญา หรือทฤษฎีโครงสร้างสมรรถภาพทางสมองของ Guilford (อ้างถึงใน อารี รังสินันท์, 2532) สรุปได้ว่าสมรรถภาพของสมองแบ่งออกเป็น 3 มิติคั้งภาพ

ภาพประกอบ 1 แบบจำลองโครงสร้างสมรรถภาพทางสมองของ Guilford

กิลฟอร์ด (อ้างถึงใน อารี รังสินันท์, 2532) ได้อธิบายโครงสร้างของสมรรถภาพทางสมองในลักษณะ 3 มิติ ดังนี้

มิติที่ 1 เนื้อหา (Content)

เนื้อหา หมายถึง มิติที่แทนเนื้อหาหรือสิ่งเร้าที่เป็นสื่อในการคิดที่สมองรับเข้าไปแบ่งออกเป็น 4 แบบ คือ

1.) ภาพ (Figural เขียนย่อว่า F) หมายถึง ข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่เป็นรูปธรรมหรือ รูปที่แน่นอน ซึ่งบุคคลสามารถรับรู้และทำให้เกิดความรู้สึกนึกคิดได้ตามรูปที่เห็น เช่น ภาพต่าง ๆ รูปปั้น เป็นต้น

2.) สัญลักษณ์ (Symbolic เขียนย่อ S) หมายถึง ข้อมูลที่อยู่ในรูปของเครื่องหมายต่าง ๆ เช่น อักษร ตัวเลข โน้ตดนตรี รวมทั้งสัญลักษณ์ต่าง ๆ ด้วย

3.) ภาษา (Semantic เขียนย่อว่า M) หมายถึง ข้อมูลที่อยู่ในรูปถ้อยคำที่มีความหมายต่าง ๆ กันสามารถใช้ติดต่อสื่อสารได้ เช่น คำว่า พ่อ แม่ เพื่อน ชอบ โกรธ รัก และเสียใจ เป็นต้น

4.) พฤติกรรม (Behavioral เขียนย่อว่า B) หมายถึง ข้อมูลที่แสดงออกด้วยกิริยาอาการ เป็นการกระทำที่สามารถสังเกตเห็น รวมทั้งสติ การรับรู้ การคิด เช่น การยิ้ม การหัวเราะ การสั่นศีรษะ และการแสดงความพอใจ หรือการแสดงความโกรธ

มิตินี้ 2 วิธีการคิด (Operation)

วิธีการคิด หมายถึง มิตินี้แสดงออกถึงกระบวนการการทำงานของสมอง แบ่งออกเป็นลำดับได้ 5 ลักษณะ ดังนี้

1.) การรับรู้การเข้าใจ (Cognition เขียนย่อว่า C) หมายถึง ความสามารถในการตีความของสมอง เมื่อมองเห็นสิ่งเร้าแล้วเกิดการรับรู้และเข้าใจในสิ่งนั้น เช่น บอกว่าเป็นลูกบอล เป็นต้น

2.) การจำ (Memory เขียนย่อว่า M) หมายถึง ความสามารถในการสะสมความรู้และข้อมูลต่าง ๆ ไว้ และสามารถระลึกทบทวนได้ เช่น การจำสูตรคูณ การจำหมายเลขประจำตัว การชี้ตัวคนร้าย เป็นต้น

3.) การคิดแบบเอกนัยหรือการคิดเพียงทางเดียว (Convergent Thinking เขียนย่อว่า N) หมายถึง ความสามารถในการคิดหาคำตอบที่ดีที่สุดจากข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่กำหนด และมีคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว

4.) ความคิดแบบอนเอกนัยหรือการคิดหลายทาง (Divergent Thinking เขียนย่อว่า D) หมายถึง ความสามารถในการคิดตอบสนองต่อสิ่งเร้าได้หลายรูปแบบหลายแง่ หลายมุมแตกต่างกันไป เช่น คิดว่าหนังสือพิมพ์ทำอะไรได้บ้าง บอกมาให้มากที่สุด ผู้ที่คิดได้มากและมีเหตุผล คือผู้ที่มีความคิดอนเอกนัย

5.) การประเมินค่า (Evaluation เขียนย่อ E) หมายถึง ความสามารถในการตีราคา ลงข้อสรุป โดยอาศัยเกณฑ์ที่ดีที่สุด

มิตินี้ 3 ผลของการคิด (Product)

ผลของการคิด หมายถึง มิตินี้แสดงถึงผลที่ได้จากการทำงานของสมองเมื่อสมองได้รับข้อมูลจากมิตินี้ 1 และใช้ความสามารถในการตอบสนองต่อข้อมูล หรือสิ่งเร้าที่ได้รับในมิตินี้ 2 ผลที่ได้จะได้ออกมาเป็นมิตินี้ 3 หรืออาจกล่าวได้อีกอย่างว่าผลของการคิดเกิดจากการทำงานของมิตินี้ 1 และมิตินี้ 2 นั้นเอง ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ลักษณะ คือ

1.) หน่วย (Unit เขียนย่อ U) หมายถึง สิ่งที่มีบอกลักษณะเฉพาะตัว และแตกต่างกันไปจากสิ่งอื่น ๆ เช่น คน แมว สุนัข เป็นต้น

2.) จำพวก (Classes เขียนย่อว่า C) หมายถึง ประเภท หรือพวกหรือกลุ่มของหน่วยที่มีคุณสมบัติหรือลักษณะเหมือนกันหรือคล้ายกัน เช่น คน สุนัข ช้าง ประเภทผลไม้ ได้แก่ เงาะ ฝรั่ง สาลี่ เป็นต้น

3.) ความสัมพันธ์ (Relations เขียนย่อว่า R) หมายถึง ผลของการเชื่อมโยงความคิดเกี่ยวกับสิ่งของประเภทเดียว หรือหลายประเภทเข้าด้วยกันโดยอาศัยลักษณะบางประการเป็นเกณฑ์ ความสัมพันธ์นี้อาจจะอยู่ในรูปของหน่วยความจำ พวกกับพวก และระบบกับระบบก็ได้ เช่น คน คู่กับคน นกคู่กับนก นกคู่กับรัง ฯลฯ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิต และความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับที่อยู่อาศัย

4.) ระบบ (Systems เขียนย่อว่า S) หมายถึง การจัดประเภทของสิ่งเร้าต่าง ๆ ให้เป็นระบบและมีแบบแผน เช่น ระบบจำนวนเลขที่เป็นเลขคี่ เช่น 1 3 5 7 เป็นต้น

5.) การแปลงรูป (Transformations เขียนย่อว่า T) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงปรับปรุงหรือจัดองค์ประกอบของสิ่งเร้า หรือข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบใหม่

6.) การประยุกต์ (Implications เขียนย่อว่า I) หมายถึง ความเข้าใจในการนำข้อมูลเพื่อขยายความ หรือพยากรณ์ หรือคาดคะเนข้อความในตรรกวิทยา

จะเห็นได้ว่าโครงสร้างสมรรถภาพทางสมอง หรือโครงสร้างทางสติปัญญาของ Guilford แบ่งออกเป็น 120 เซล หรือ 120 องค์ประกอบ โดยในแต่ละตัวประกอบจะประกอบด้วยหน่วยย่อยของ 3 มิติ เรียงเนื้อหา – วิธีการคิด – ผลของการคิด (Content – Operation - Product)

จากทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของ Guilford อธิบายได้ว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถทางสมองที่คิดได้กว้างไกล ลักษณะการคิดแบบอนเนกนัย ซึ่งประกอบด้วย

1.) ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง ลักษณะการคิดแบบแปลกใหม่แตกต่างจากความคิดธรรมดาหรือความคิดง่าย ๆ เป็นความคิดที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม อาจเป็นความคิดที่นำเอาความรู้เดิมมาดัดแปลงแล้วประยุกต์ให้เกิดสิ่งใหม่ขึ้น ซึ่งเกี่ยวข้องกับผลการคิดในเรื่องการแปลงรูป

2.) ความคล่องในการคิด (Fluency) หมายถึง ความสามารถในการคิดคำตอบได้จำนวนมาก ซึ่งเกี่ยวข้องกับผลของการคิดในเรื่อง หน่วย ความสัมพันธ์ และระบบ

3.) ความยืดหยุ่นในการคิด (Flexibility) หมายถึง การคิดได้หลายแบบได้หลายประเภทอย่างอิสระและกว้างขวาง มีประโยชน์ต่อการแก้ปัญหา คนที่มีความยืดหยุ่นในการคิดจะคิดได้ไม่ซ้ำกัน ดังนั้นจะเห็นว่า ความยืดหยุ่นในการคิดเป็นตัวเสริมให้ความคล่องในการคิดมีความแปลกแตกต่างออกไป หลีกเลี่ยงการซ้ำซ้อน หรือเพิ่มคุณภาพความคิดให้มากขึ้นด้วยการจัดเก็บหมวดหมู่ และมีหลักเกณฑ์ยิ่งขึ้น ซึ่งเกี่ยวข้องกับผลของการคิดเรื่องจำพวก และการแปลงรูป

4.) ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) หมายถึง ความสามารถในการคิดรายละเอียด เพื่อตกแต่งหรือขยายความคิดริเริ่มให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งเกี่ยวข้องกับผลของการคิดเรื่องการแสดง ความหมาย

2. ทฤษฎีความคิดสองลักษณะ

ทฤษฎีนี้กำลังได้รับความสนใจโดยทั่วไป เพราะเป็นความรู้ใหม่เกี่ยวกับการทำงานของสมองมนุษย์ มีการเริ่มต้นศึกษาและทดลองโดยกลุ่มนักจิตวิทยาคลินิก ซึ่งมีพื้นฐานแนวความคิดตนเองว่า เผ่าพันธุ์ของมนุษย์ปัจจุบันอยู่รอดสืบเชื้อสายมาถึงเราได้ก็เพราะสมองอันเชี่ยวชาญของมนุษย์เกิดขึ้นเพราะมนุษย์มีสมองที่แบ่งหน้าที่กันเป็นสองส่วน หรือมีสองสมองนั่นเอง คือ สมองซีกซ้าย (Cerebral Left) และสมองซีกขวา (Cerebral Right) (ประมวลู กิดคินตัน, 2527); (ศิริวรรณ นามแฝง, 2527); (เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2529); (ยุพา วิระไวทยะ, 2530) การทำงานและลักษณะของสมองทั้งสองซีกจะไม่เหมือนกัน หากแต่มีซีกหนึ่งมีอิทธิพลควบคุมอีกซีกหนึ่ง สมองซีกซ้ายเป็นส่วนที่คิดและมีการทำการที่ออกมาเป็นรูปธรรม จะเป็นแหล่งความคิด ด้านเหตุผล การวิเคราะห์ การคิดคำนวณ ส่วนสมองซีกขวาจะเป็นการทำงานเกี่ยวกับการสร้างจินตนาการ การคิดแบบนามธรรม การคิดสร้างสรรค์ ดังจะเปรียบเทียบการทำงานของสมองทั้งสองซีก ให้เห็นตามตาราง 1

ตาราง 1 เปรียบเทียบการทำงานของสมองซีกซ้ายและสมองซีกขวา

สมองซีกซ้าย	สมองซีกขวา
1. สรรหาถ้อยคำ	1. ไม่มีถ้อยคำ
2. วิเคราะห์	2. สังเคราะห์
3. ใช้เหตุใช้ผล	3. หั่งรู้เอง
4. เชิงตรรกวิทยา	4. ความคิดสร้างสรรค์
5. ความแบ่งแยก	5. ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
6. มีกาลเวลา	6. ไม่มีกาลเวลา
7. โน้มเอียงเข้าหากฎเกณฑ์ทาง คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์	7. โน้มเอียงหากฎเกณฑ์ของศิลปะและ ดนตรี

ที่มา : เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2529)

จากการเปรียบเทียบจะเห็นได้ว่า สมอช็อกช้ายจะเป็นของความคิดด้านเหตุผล ส่วนสมอช็อกขาวจะเป็นแหล่งของความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ คนเราโดยทั่วไปมักจะได้รับการฝึกฝนให้ใช้สมอช็อกช้ายมากกว่าช็อกขาว เพราะจะใช้เหตุผลการวิเคราะห์มากกว่าการใช้จินตนาการ และการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ให้พัฒนาขึ้นมา ทั้งๆ ที่ความคิดทั้งสองลักษณะนี้มีความสำคัญด้วยกันทั้งคู่ ดังจะเปรียบเทียบให้เห็นตามตาราง 2

ตาราง 2 เปรียบเทียบลักษณะความคิดสร้างสรรค์และความคิดด้านการใช้เหตุผล

ความคิดเห็นด้านใช้เหตุผล	ความคิดสร้างสรรค์
1. คัดเลือกความผิด	1. กระตุ้นและสำรวจความคิด
2. ทดสอบความถูกต้อง	2. ให้มีการเปลี่ยนแปลงหาความแตกต่าง
3. พิสูจน์และพิจารณาตัดสินใจ	3. ไม่คำนึงถึงความถูกต้อง
4. วางระบบ	4. หาวิธีการที่ดีกว่าเดิม
5. แปลความหมายของข้อมูลที่ได้รับ	5. ใช้ข้อมูลเพื่อหาวิธีการใหม่ๆ
6. คิดเป็นขั้นตอนตามลำดับ	6. คิดกว้างๆ ไม่เป็นขั้นตอน
7. สนใจเฉพาะสิ่งที่เกี่ยวข้อง	7. รับความคิดในทุกรูปแบบ
8. ให้ความสำคัญกับสิ่งที่เห็นได้ชัดเจน	8. ให้ความสำคัญกับเรื่องที่ไม่ชัดเจนและไม่น่าเป็นไปได้

ที่มา : ศรีวรรณ (นามแฝง ,2527)

จากการเปรียบเทียบจะเห็นได้ว่า การคิดทั้ง 2 แบบมีความสำคัญเท่า ๆ กัน แต่จะใช้ ระยะเวลาและโอกาสที่แตกต่างกัน เช่น เมื่อต้องการกระตุ้นความคิดหรือหาวิธีการใหม่ ๆ หาแนวทางในการพัฒนา ก็จำเป็นต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์เป็นหลัก ในขณะที่เมื่อต้องการตัดสินใจ ต้องการแปลความหมาย หรือหาคำตอบจากข้อมูล ก็ต้องใช้ความคิดด้านเหตุผลเป็นแนวทาง

จากการศึกษาในเรื่องการทำงานของสมอดังกล่าวข้างต้นทำได้ว่า ถ้ารวมพลังสมอทั้งสองช็อกช้ายและช็อกขาวเข้าด้วยกัน ย่อมทำให้เกิดผลสำเร็จดีกว่าเกิดการพลังสมอเพียงด้านเดียว การพยายามผสมผสานแนวความคิดและการนึกคิดและการนึกคิดตามแนวจินตนาการของแต่ละคน

เกิดความรู้ที่ได้รับเพิ่มประเด็นหนึ่งคือ ความพึงพอใจที่เกิดขึ้นต่อตนเองในเชิงความรู้สึกในคุณค่า
ของคุณ

3. ทฤษฎีโมเดล AUTA

เป็นทฤษฎีความคิดสร้างสรรค์ที่สร้างขึ้นโดย Davis และ O' Sullivan
(อ้างถึงใน สมชัย อุนะวรรณ , 2523) ทฤษฎีนี้เสนอขึ้นในปี ค.ศ . 1980 ได้อธิบายลำดับขั้นเกี่ยว
กับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ว่า ประกอบด้วย กระบวนการและลำดับขั้นของการแนะนำใน
การสอนเพื่อให้เกิดการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

รูปแบบของ โมเดล AUTA ประกอบด้วยขั้นตอน 4 ขั้น คือ

1.) การตระหนักถึงความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ (Awareness of the Emportance
of Creativity) เป็นขั้นตอนแรกที่จะทำให้ผู้มีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มความสำนึกในเรื่องของความ
คิดสร้างสรรค์ เกี่ยวกับการพัฒนาการของแต่ละบุคคล เช่น การพัฒนาปริญญาณ การรู้จักตนเอง
การมีสุขภาพจิตที่สมบูรณ์ และการมีชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิม ผู้เรียนควรจะได้เข้าใจบทบาทของนวัตกรรม
สร้างสรรค์ที่ผ่านมาในประวัติศาสตร์ ที่เกี่ยวกับความเจริญและวิธีแก้ปัญหาในปัจจุบันและอนาคต

2. ความเข้าใจในธรรมชาติของความคิดสร้างสรรค์ (Understanding of The Nature of
Creativity) เนื้อหาสาระที่มีความสำคัญ ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้ความเข้าใจเรื่องของความคิดสร้างสรรค์
ได้แก่

- 2.1) บุคลิกภาพของบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์
- 2.2) ธรรมชาติของกระบวนการคิดสร้างสรรค์
- 2.3) ความสามารถที่คิดสร้างสรรค์
- 2.4) ทฤษฎีของความคิดสร้างสรรค์
- 2.5) แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์
- 2.6) วิธีฝึกและปัจจัยที่ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

3.) เทคนิคที่ทำให้เกิดผลิตผลสร้างสรรค์ (Techniques For Creative Production)วิธีในการ
คิดอย่างสร้างสรรค์ของแต่ละบุคคลที่ให้ผลิตผลที่สร้างสรรค์เพื่อนำไปใช้ในการคิดสร้างสรรค์
ได้แก่

- 3.1) การระดมพลังสมอง
- 3.2) การหาคุณลักษณะต่าง ๆ ออกมาแจกแจงหรือปรับลักษณะต่าง ๆ
- 3.3) การจับคู่ในลักษณะ 2 ด้าน แล้วจับคู่สลับกันหลาย ๆ คู่ ก็จะได้รูปแบบหลายรูปแบบ
- 3.4) การใช้ความคิดในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ โดยอาศัยข้อมูลที่มีอยู่แล้ว

3.5) การคิด โดยเอาสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกัน หรือทำสิ่งธรรมดาให้แปลกใหม่ โดยการใช้
คุณลักษณะของการเปรียบเทียบมาใช้

4.) การเพิ่มพูนศักยภาพในการเป็นมนุษย์ ของแต่ละบุคคลที่แท้จริง (Self actualization)
เป้าหมายที่แท้จริงของการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ คือการรู้จักตนเองซึ่งหมายถึง การที่บุคคลเต็ม
ไปด้วยการพัฒนาความสามารถ และปรัชญาของแต่ละบุคคลความพึงพอใจที่ตนเองสามารถเป็น
ไปได้ การรู้จักตนเองนั้นประกอบด้วยลักษณะสำคัญดังต่อไปนี้

- 4.1) เป็นผู้เปิดรับประสบการณ์ต่าง ๆ มาปรับให้เข้าตนเองได้ดี
- 4.2) มีความเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของมนุษย์
- 4.3) เรียนรู้ผลิตสื่อต่าง ๆ ด้วยความคิดริเริ่มของตนเอง
- 4.4) มีความสามารถในการเปลี่ยนแปลงแนวทางในการดำเนินชีวิตให้เหมาะสมได้

จากขั้นตอนทั้ง 4 ขั้นตอนดังกล่าว จะผลักดันให้บุคคลสามารถดึงศักยภาพเชิงสร้างสรรค์ของ
ตนเองออกมาใช้ได้

สรุป จากทฤษฎีที่เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่าความคิดสร้าง
สรรค์เป็นทักษะที่มีอยู่ในบุคคลทุกคน และเป็นลักษณะของความคิดอเนกนัย (Divergent Thinking)
ตามทฤษฎีของกิลฟอร์ด คือเมื่อมีสิ่งเร้ามากระตุ้น บุคคลจะตอบสนองสิ่งเร้าต่าง ๆ ในลักษณะหลาย
ทิศทางทำให้ได้คำตอบหรือผลิตผลของความคิดหลายอย่างและแปลกใหม่ ความคิดสร้างสรรค์
สามารถที่จะพัฒนาให้สูงขึ้นได้โดยอาศัยการเรียนรู้และบรรยากาศที่เอื้ออำนวย ในการวิจัยครั้งนี้
จะใช้กิจกรรมเขียนภาพระบายสีจากใบงานสร้างสรรค์เป็นสิ่งเร้า และกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิด
สร้างสรรค์ในลักษณะความคิดอเนกนัยขึ้น ซึ่งกิจกรรมเขียนภาพระบายสีจากใบงานสร้างสรรค์จะมี
เรื่องราวสั้น ๆ ที่จะเร้าให้ผู้เรียนเกิดจินตนาการ และกระตุ้นด้วยรูปภาพเพื่อให้ผู้เรียนต้องการแสดง
ออก ซึ่งสอดคล้องกับมิติที่ 1 เรื่องเนื้อหาของกิลฟอร์ด จากนั้นผู้เรียนจะได้ใช้จินตนาการและวิธี
การคิดว่าจะวาดภาพอะไร ซึ่งสอดคล้องกับมิติที่ 2 เรื่องวิธีการ และจะไปสู่มิติที่ 3 เรื่องผลของการ
คิด คือ การวาดภาพออกมาตามจินตนาการ ซึ่งวิธีการต่าง ๆ ที่ผู้เรียนแสดงออกมาน่าสนใจจัด
กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสมองทั้งสองซีกไปพร้อม ๆ กัน

ใบงานสร้างสรรค์

1. ความหมายใบงานสร้างสรรค์

นิวเคิร์ท (Newkirt, 1947:138-139) กล่าวว่า ใบงานเป็นสื่อการเรียนการสอน
ประเภทหนึ่งที่อยู่ขั้นตอนวิธีการในการทำงานเฉพาะอย่าง ให้เป็นขั้นเป็นอันขึ้นมาด้วยตนเอง มี
ลักษณะเป็นบทเรียนด้วยตนเอง ภายในประกอบด้วย เนื้อเรื่องสั้น ๆ มีภาพประกอบเนื้อเรื่อง ทำให้

นักเรียนเกิดความสนุกเวลาอ่าน เนื้อเรื่องจะกระตุ้นและเร้าความสนใจ การจัดกิจกรรมระหว่างการเรียนรู้ โดยใช้ใบงานสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้น โดยอาศัยความต้องการและความสนใจของนักเรียนเป็นหลัก โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรม ที่ช่วยลดเวลาการสอนและการอธิบายของครูลงไป เด็กที่เรียนภาคปฏิบัติโดยใช้ใบงานจะได้พัฒนาตนเองอย่างเป็นธรรมชาติ ได้สร้างงานเป็นชิ้นเป็นอัน ขึ้นด้วยความพยายามของตน และภาษาที่ใช้ในใบงานสร้างสรรค์นี้ ใช้ภาษาที่เป็นประโยคสั้น ๆ อ่านง่าย มีความหมายชัดเจน และเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนสามารถที่จะประยุกต์ความรู้และประสบการณ์เดิมของตนเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ในเนื้อเรื่อง ทำให้เกิดความคิดแปลกใหม่ไปจากเดิม ทำให้นักเรียนมีอิสระในการคิดและการแสดงออกอย่างเสรี กระบวนการคิดอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง จะช่วยทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้

2. ลักษณะใบงานสร้างสรรค์

ลักษณะใบงานสร้างสรรค์คือ เป็นใบงานที่ผสมผสานระหว่างข้อเขียนกับศิลปะได้อย่างกระทัดรัดและสะดวกในการใช้ เหมาะสมกับเด็กในวัยประถมศึกษา โดยครูผู้สอนควรเลือกเนื้อหาที่นักเรียนสนใจและมีส่วนเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ในชีวิตของนักเรียน กิจกรรมเขียนภาพระบายสีจากใบงานสร้างสรรค์มีลักษณะย่อย กระตุ้นจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ส่วนใบงานจะบอกถึงวิธีและลำดับขั้นตอนของการทำงานตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการว่าจะทำอย่างไร นอกจากนี้ในใบงานยังบอกชื่องานที่ให้นักเรียนทำ รายการสื่อการเรียนที่จำเป็นและวิธีการทำงานอย่างง่าย ๆ ใบงานไม่สามารถกำหนดรายละเอียดต่าง ๆ ได้มากกว่านี้ เพราะจะทำให้ยาวมาก ยากแก่การอ่านและการปฏิบัติตาม ดังนั้นจะนิยมเขียนแนะนำลำดับขั้นตอนการทำงานขั้นใหม่ ๆ ที่จะช่วยให้ครูและนักเรียนเข้าใจลำดับขั้นตอนการทำงานที่สำคัญและไม่ซับซ้อน ใบงานมี 2 ลักษณะคือ ใบงานที่มีคำแนะนำประกอบรูปภาพ และใบงานที่เป็นคำอธิบายวิธีการทำงาน โดยไม่มีภาพประกอบ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2532 : 130 - 131)

ในงานวิจัยครั้งนี้สำหรับใบงานสร้างสรรค์ที่ใช้ในการสอนวิชาศิลปะ ได้ใช้วิธีบูรณาการเรื่องราวต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันของนักเรียนและถ่ายทอดออกมาเป็นภาพวาด โดยเนื้อหาในใบงานจะนำเสนอในลักษณะ ข้อเขียนสั้น ๆ เพียงประเด็นเดียว พร้อมกับรูปมีภาพ วัตถุสิ่งของธรรมชาติแวดล้อมและสิ่งมีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสอดคล้องไปในใบงานเพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนเกิดความสนใจใน กิจกรรม และช่วยกระตุ้นความคิดจินตนาการ อันนำไปสู่การแสดงออกทางศิลปะ เมื่อนักเรียนทำกิจกรรมเสร็จเรียบร้อยแล้ว ครูจะนำเสนอผลงานของนักเรียนแต่ละคน โดยให้นักเรียนได้เล่าเรื่องเกี่ยวกับภาพของตนเอง ให้กลุ่มฟัง และเปิดโอกาสให้

กลุ่มได้ซักถาม การซักถามแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของนักเรียนแต่ละคนจะช่วยทำให้นักเรียนที่เป็นเจ้าของผลงานและนักเรียนคนอื่น ๆ ได้เกิดความคิดที่กว้างไกลไปจากเดิม ซึ่งเป็นการพัฒนาระดับขั้นความคิดตาม โครงสร้างความคิดของกิลฟอร์ดและทอร์เรนซ์ที่กล่าวว่า การที่ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการจัดกิจกรรมที่เกิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีอิสระทางด้านการแสดงออก ด้านความคิดและจินตนาการ ในการวาดภาพและ ได้ตั้งชื่อเรื่อง รวมทั้งให้ผู้เรียนได้แก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเองอย่างอิสระ จะช่วยพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น อีกประการหนึ่งของกิจกรรมภาพระบายสีจากใบงานสร้างสรรค์ คือ เปิดโอกาสให้นักเรียนมีเสรีภาพในการคิดสร้างสรรค์และถ่ายทอดเรื่องราวออกมาเป็นภาพได้ตามวิสัยภาวะ ความถนัด ประสบการณ์ของตนเอง การประเมินผล การเรียนศิลปะตามใบงานนี้มีได้มุ่งเน้น การประเมินทักษะในการวาดภาพเท่านั้น หากแต่ประเมินการพัฒนาการของนักเรียนทุก ๆ ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และ สิ่งแวดล้อม โดยครูอาจจะเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามหรือแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความคิดเห็นระหว่างนักเรียนด้วยกันในขณะที่ทำกิจกรรมนี้ด้วยก็ได้

สำหรับเรื่องการประเมินผลจึงเน้นกระบวนการฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์มากกว่าที่ครูจะดูผลงานที่สำเร็จแล้วของนักเรียน จากแนวคิดในการสร้างใบงานสร้างสรรค์นี้ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือในการวิจัยโดยใช้ใบงาน สร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยได้คิดทำขึ้นแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบให้สอดคล้องกับองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งมี 4 ด้าน คือ ความคิดริเริ่ม ความคิดคดต่อแง่ลบ ความคิดละเอียดลออ และความคิดยืดหยุ่น และเมื่อผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจแล้วผู้วิจัยได้นำไปปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง จึงนำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้

3. ประโยชน์ของใบงานสร้างสรรค์

ประโยชน์สำหรับนักเรียน

ฮิลล์ (1942 : 9) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของใบงานสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนไว้ดังนี้

- 1.) ให้โอกาสเด็กแต่ละคนก้าวไปสู่ความก้าวหน้าด้วยตนเอง
- 2.) ช่วยให้เด็กสร้างพื้นฐานให้แก่ตนเองด้วยความพยายามของตน ตลอดจนพึ่งพาผู้อื่น
- 3.) ช่วยให้เด็กเก่งได้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นตามความสามารถ
- 4.) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้วางแผนการปฏิบัติงานของตนเอง
- 5.) ช่วยสร้างนิสัยที่ดีในการทำงาน
- 6.) เปิดโอกาสให้เด็กทบทวน ได้หลายครั้งตามความต้องการ
- 7.) ตัดปัญหาเกี่ยวกับการสอบถาม
- 8.) ฝึกความสามารถในการอ่าน ซึ่งมีความจำเป็นมากสำหรับการสร้างงานในปัจจุบัน

- 9.) ทำให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตัวเอง
- 10.) มั่นใจได้ว่าเด็กทุกคนผ่านการเรียนภาคปฏิบัติที่เข้มงวดสมบูรณ์

ประโยชน์สำหรับผู้สอน

ฮิลล์ (1942 : 10) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของใบงานสร้างสรรค์สำหรับผู้สอนไว้ดังนี้

- 1.) เป็นอุปกรณ์การสอนที่เข้ารูปเข้ารอย เป็นรูปร่างสามารถนำไปดัดแปลงใช้ในการสอนแบบต่าง ๆ ได้
- 2.) ช่วยสร้างจุดสนใจและความพยายามในการทำงานของเด็ก
- 3.) เป็นสื่อที่ช่วยผู้เรียนที่อ่อนและต้องการความช่วยเหลือ
- 4.) ประหยัดเวลาและแรงงาน สามารถนำไปใช้สอนผู้สอนที่ต้องการให้สอนซ้ำภายหลังได้
- 5.) ให้ข้อมูลในการทำงานที่เชื่อมโยงกัน
- 6.) ไม่ต้องอธิบายหรือสอนซ้ำ ๆ โดยครูคนเดียว

ส่วนประกอบของใบงาน

ใบงานมีส่วนประกอบที่สำคัญดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2532 : 220)

- 1.) ชื่อของงานที่จะให้ทำ
- 2.) รายการวัสดุและเครื่องมือที่จำเป็น
- 3.) ขั้นตอนของปฏิบัติงานตั้งแต่ต้นจนจบ โดยมีภาพแสดงวิธีทำ
- 4.) ข้ออ้างอิง หรือส่วนประกอบอื่น ๆ ที่ช่วยให้นักเรียนได้ศึกษาประกอบ
- 5.) คำชี้แจงให้นักเรียนมีการค้นคว้าเพิ่มเติม
- 6.) ใบงานส่วนมากจะใช้นักเรียนที่มีความสามารถในงานพื้นฐานเบื้องต้นใน

งานต่าง ๆ มาบ้างแล้ว ยกตัวอย่างใบกำหนดงานเกี่ยวกับการถักโครเชต์ นักเรียน จะต้องใช้ทักษะพื้นฐานในด้านการจับโครเชต์ การดึงด้าย วิธีถักลูกโซ่มาก่อน เป็นต้น

แต่ในการสร้างใบงานที่ใช้กันอยู่ในระดับประถมศึกษา โดยเฉพาะกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ มักประกอบด้วยส่วนสำคัญดังนี้ (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สงขล., 2524 : 19)

- 1.) ชื่อเรื่อง
- 2.) วัสดุอุปกรณ์
- 3.) ขั้นตอนในการทำงานพร้อมภาพและอธิบายประกอบ

ลักษณะการนำใบงานไปใช้

ใบงานเป็นสื่อที่มีลักษณะการนำไปใช้ ดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2532 : 223)

- 1.) การใช้ใบงานในลักษณะเป็นการสอนเฉพาะบุคคล (หรือเป็นกลุ่มถ้าหากไม่มีความจำเป็น) โดยเฉพาะอย่างยิ่งห้องเรียนที่มีนักเรียนจำนวนมากครูสามารถควบคุมงานได้
- 2.) การใช้ใบงานเพื่อเป็นการช่วยให้การดำเนินการสาธิตของครูได้ผลดี เนื่องจากนักเรียนจะได้ดูแบบและขั้นตอนต่าง ๆ ของการทำงานขั้นพื้นฐานที่ทุกคนจะได้เรียนเหมือน ๆ กัน และทั้งยังช่วยในการนำความรู้หลังจากที่นักเรียนได้สังเกต คิด เปรียบเทียบระหว่างชมการสาธิตมาปฏิบัติให้เกิดผลดี เป็นการย่นระยะเวลาของการฝึกปฏิบัติได้ดี
- 3.) การใช้ใบงานเป็นการสร้างเสริมและเพิ่มเติมความรู้ให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับความรู้ประกอบที่จำเป็นอื่น ๆ ซึ่งไม่สามารถหาได้ในตำรา

4. งานวิจัยเกี่ยวกับใบงานและความคิดสร้างสรรค์

ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา (2524 : 11-14) ได้จัดทำโครงการบริการวิชาการสังคม เรื่องการบริการทางการศึกษาแก่ครูประจำการ กลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ เพื่อเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ และปลูกฝังทัศนคติที่ถูกต้องในการสอนโดยผลิตใบงานขึ้นทดลองใช้ในการเรียนการสอนภาคปฏิบัติโดยใช้วิธีมอบหมายงานเดียวกันให้ผู้เรียนได้ศึกษาและปฏิบัติตาม ซึ่งครูเป็นผู้ดูแลควบคุมอาจไม่ใช้วิธีสาธิตหรือสาธิตเป็นบางขั้นตอนที่ยากแก่การเข้าใจ ซึ่งผลการทดลองพบว่าใบงานที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงสามารถนำไปใช้สอนต่อไปได้ อัตราส่วนร้อยละของความสามารถในการใช้ใบงานส่วนใหญ่สูงเกินร้อยละ 80 ของจำนวนนักเรียน และผลการเรียนจากใบงานของนักเรียนมีสัมฤทธิ์ผลทุกด้านเกินร้อยละ 80

อัญชลี อิมโพ (2527 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการทดลองวิธีการให้เลือกใบงานด้านงานประดิษฐ์และงานช่าง กลุ่มการทำงานพื้นฐานอาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จังหวัดลพบุรี จำนวน 60 คน โดยกลุ่มทดลองเรียนด้วยวิธีการให้เลือกใบงานและกลุ่มควบคุมเรียนด้วยวิธีการให้เลือกใบงาน และนักเรียนที่เรียน โดยวิธีใช้ใบงานตามปกติไม่แตกต่างกัน แต่ที่สนใจต่องานประดิษฐ์ และงานช่างของนักเรียนที่เรียน โดยวิธีการให้เลือกใบงานและวิธีใช้ใบงานตามปกติแตกต่างกัน

จินดา กิจพูนวงศ์ (2537 : 89 - 91) ได้ศึกษาเรื่องผลการฝึกความคิดของแก่นัยที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า

- 1.) นักเรียนที่ได้รับการฝึกความคิดของแก่นัยและผลผลิตที่มีเนื้อหาต่างกันมีความคิด

สร้างสรรค์ด้านความคิดคล่อง ความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดยืดหยุ่น ความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่ม และความคิดสร้างสรรค์รวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.) นักเรียนที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน ความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดคล่อง ความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดยืดหยุ่น และความคิดสร้างสรรค์รวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการฝึกกับระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดคล่อง ความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดยืดหยุ่น ความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดริเริ่มและความคิดสร้างสรรค์รวมทุกด้านอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

กิฟตี วรรณจักษ์ (2535 : 102) ได้ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนแบบสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยการใช้แบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์ กับการใช้แบบฝึกแบบปกติ พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกการเขียนบทร้อยกรองแบบสร้างสรรค์ มีความคิดสร้างสรรค์ทางการเขียนบทร้อยกรอง สูงกว่านักเรียนที่เรียน โดยการใช้แบบฝึกการเขียนบทร้อยกรองสูงกว่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

วิรัตน์ คุ้มคำ (2535 : 84) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนวิชาศิลปะศึกษาด้วยกลวิธีระดมสมอง พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 3 ด้าน คือ ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดริเริ่ม ความคิดละเอียดลออ และผลรวมของความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 3 ด้าน ก่อนและหลังการเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

เพียงจิต ไรจน์ศุภรัตน์ (2531 : 82-83) ศึกษาเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบความคิด สร้างสรรค์ระหว่างเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมวาดรูปเป็นกลุ่ม กับ เป็นรายบุคคล พบว่า

1.) เด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมวาดรูปเป็นกลุ่ม มีความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดด้านความคิดคล่องแคล่วสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมวาดรูปเป็นรายบุคคล

2.) เด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมวาดรูปเป็นกลุ่ม มีความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิด ริเริ่มสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมวาดรูปเป็นรายบุคคล

3.) เด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมวาดรูปเป็นกลุ่ม มีความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดละเอียดลออสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมวาดรูปเป็นรายบุคคล

เคลลี (1983 : 32 - A) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลการฝึกตามการสร้างเสริมประสบการณ์ทางศิลปะเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ เป็นเวลา 10 สัปดาห์ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยปรากฏว่า จากแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ด้านรูปภาพของทอร์เรนซ์ (Torrance Figural Tests of Creative Thinking) ที่ใช้วัดก่อนฝึกและหลังฝึก เด็กที่เข้าในแผนฝึกเสริมสร้างประสบการณ์ทางศิลปะเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะ กับเด็กที่ไม่ได้เข้าร่วมตามแผน มีค่าเฉลี่ยของความคิดริเริ่มและความคิดละเอียดลออแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ค่าเฉลี่ยของความคิดคล่องแคล่วและความคิดยืดหยุ่นไม่ต่างกัน

พินิค (1976 : 307-314) ทำการวิจัยเรื่อง ผลการสอน 2 แบบต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนเกรด 5 การสอน 2 แบบ คือ การสอนโดยให้นักเรียนเป็นผู้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง และการสอนโดยให้ครูเป็นผู้กำหนดกิจกรรมแก่นักเรียนปรากฏว่ากลุ่มที่สอนโดยนักเรียนเป็นผู้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง และการสอนโดยให้ครูเป็นผู้กำหนดกิจกรรมแก่นักเรียน มีความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลการวิจัยพอสรุปได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาให้สูงขึ้นได้โดยการจัดกิจกรรม หรือสร้างสิ่งเร้าอย่างเหมาะสมกับบุคลิกภาวะ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน และกิจกรรมเขียนภาพระบายสีจากใบงานสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกอย่างเหมาะสมอย่างอิสระตามความคิดและจินตนาการ นับเป็นสิ่งเร้าที่จะนำไปพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้